

České vydání

Informace a oznámení

Svazek 59

3. března 2016

Obsah

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

513. plenární zasedání ESHV ve dnech 20. a 21. ledna 2016

2016/C 082/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro sekuritizaci a vytváří se evropský rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci a kterým se mění směrnice 2009/65/ES, 2009/138/ES, 2011/61/EU a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 648/2012 (COM(2015) 472 final – 2015/0226 (COD)) a k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o změně nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (COM(2015) 473 final – 2015/0225(COD))	1
2016/C 082/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví rámec pro označování energetické účinnosti štítky a zrušuje směrnice 2010/30/EU (COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD))	6
2016/C 082/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zahájení veřejné konzultace o novém uspořádání trhu s energií (COM(2015) 340 final)	13
2016/C 082/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Realizace nové politiky pro spotřebitele energie (COM(2015) 339 final)	22

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

513. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ESHV VE DNECH 20. A 21. LEDNA 2016

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro sekuritizaci a vytváří se evropský rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci a kterým se mění směrnice 2009/65/ES, 2009/138/ES, 2011/61/EU a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 648/2012

(COM(2015) 472 final – 2015/0226 (COD))

a

k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o změně nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky

(COM(2015) 473 final – 2015/0225(COD))

(2016/C 082/01)

Zpravodaj: Daniel MAREELS

Dne 27. října 2015 se Rada a dne 14. října 2015 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro sekuritizaci a vytváří se evropský rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci a kterým se mění směrnice 2009/65/ES, 2009/138/ES, 2011/61/EU a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 648/2012

(COM(2015) 472 final – 2015/0226(COD))

a

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o změně nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky

(COM(2015) 473 final – 2015/0225(COD))

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 16. prosince 2015.

Na 494. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. ledna 2016 (jednání dne 20. ledna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 176 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá **návrhy** na systém pro **jednoduché, transparentní a standardizované sekuritizace** (JTS sekuritizace) a na změnu obezřetnostních požadavků na úvěrové instituce a investiční podniky. Tyto návrhy spadají do **širšího rámce** akčního plánu pro vytváření **unie kapitálových trhů** ⁽¹⁾.

1.2. EHSV vítá skutečnost, že **návrhy týkající se sekuritizace** přichází rychle a současně s akčním plánem na vytvoření unie kapitálových trhů. Nyní je třeba **pracovat rychle**. Musí to umožnit vytvoření významných dodatečných fondů pro bankovní financování. To je velmi důležité zejména pro malé a střední podniky a domácnosti.

1.3. V rámci stávajícího evropského finančního systému představují bankovní půjčky v současné době 75–80 % celkového financování ekonomiky a v budoucnosti zůstanou **malé a střední podniky a domácnosti** na bankovním financování nepochybně závislé. Oživení trhu sekuritizací by mohlo vést k dodatečné dostupnosti úvěrů pro soukromý sektor ve výši 100 až 150 miliard EUR, což je navýšení o 1,6 % v poskytování úvěrů podnikům a domácnostem. Vzhledem k jejich velkému významu pro evropské hospodářství zdůraznil Výbor význam sekuritizace pro malé a střední podniky.

1.4. Pokud jde o **bankovní financování**, EHSV se domnívá, že jde ruku v ruce s **tržním financováním**, které se bude dále rozvíjet v rámci unie kapitálových trhů. Obě metody financování by měly být považovány za **vzájemně se doplňující**, a ne za konkurenční.

1.5. Výbor se domnívá, že prvořadým by měl nyní být **holistický přístup**. Při vytváření nového rámce sekuritizace by se mělo postupovat **udržitelným a solidním způsobem** a mělo by se usilovat o **řádnou a vhodnou rovnováhu**. Na všech úrovních by měly být zohledněny všechny nezbytné cíle a zájmy všech zúčastněných stran. V této souvislosti se oceňuje úsilí ve prospěch stability finančního systému, jelikož byl přijat přístup, podle něž mají investoři jak práva, tak povinnosti.

1.6. **Oživení sekuritizace** předpokládá, že nový režim bude dostatečně široký. Kritéria JTS by měla být realistická a dosažitelná pro všechny banky, a to jak velké, tak i místní a malé banky, jež působící v oblasti financování. Sekuritizace by měla být atraktivní i pro investory. V případě úspěchu by to znamenalo významný přínos pro lepší financování ekonomiky, navýšení investic a podporu **růstu**. Zároveň by měla být **jasně** stanovena možná **rizika** a **kdo tato rizika nese**, přičemž je třeba zohlednit celý řetězec od vydavatele až po investora. Nyní jde o to, aby se neopakovaly chyby z minulosti.

1.7. Součástí nového režimu by měly být zásady **bezpečnosti, transparentnosti a prosazování práva**, což posílí důvěru v nové trhy. Musí být řádně vyvinut **dohled**, jak v rámci ECB tak i vnitrostátních orgánů dohledu, a neměl by být opomíjen **mezinárodní rozměr**.

1.8. Kvůli související složitosti a riziku Výbor vítá názor, že sekuritizace by **neměla být přístupná** pro **malé investory a spotřebitele**. EHSV se však domnívá, že stávající dobrovolný přístup nestačí, a vyzývá proto k **formálnímu zákazu**, který bude výslovně uveden ve znění dokumentů.

1.9. Předpokládá se, že **režim** bude vyhodnocen po uplynutí 4 let. **Výbor** považuje za žádoucí **dřívější přezkum**. Obzvláště vhodné se zdá období **2 let**.

1.10. EHSV považuje za velmi důležité, aby **evropští tvůrci politik** měli **zásadní úlohu v mezinárodních a globálních debatách** týkajících se sekuritizace s cílem zabezpečit *acquis* a zaručit odpovídající harmonizaci na mezinárodní úrovni.

⁽¹⁾ Viz sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Akční plán pro vytváření unie kapitálových trhů, COM(2015) 468 final, 30. září 2015. Viz <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1447000363413&uri=CELEX:52015DC0468>.

2. Souvislosti

2.1. Při nástupu do úřadu si Junckerova Komise vytyčila tři **absolutní priority**, jimiž jsou **růst, vytváření pracovních míst a investice**.

2.2. Za tímto účelem vypracovala investiční plán pro Evropu, který se zakládá na třech oblastech:

— mobilizace investic ve výši nejméně 315 miliard EUR během tří let;

— podpora investic do reálné ekonomiky;

— **tvorba prostředí příznivého pro investice** ⁽²⁾.

2.3. Svým **akčním plánem na vytvoření unie kapitálových trhů** ze dne 30. září 2015 hodlá Komise mobilizovat kapitál v Evropě a vytvořit jednotný kapitálový trh a do roku 2019 provést důležitou součást třetího pilíře svého investičního plánu.

2.4. Současně s akčním plánem byly předloženy návrhy týkající se **sekuritizace** ⁽³⁾. Jsou shrnuty v legislativním balíčku, který **zahrnuje dva návrhy**, jež se zabývají jednotlivými aspekty:

2.4.1. Na jedné straně obsahuje návrh týkající se **sekuritizace**. Návrh nařízení obsahuje vytvoření společného reálného rámce pro sekuritizaci pro všechny účastníky trhu a identifikaci podmnožiny transakcí, která splňuje určitá kritéria způsobilosti: **jednoduché, transparentní a standardizované sekuritizace neboli JTS sekuritizace** ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾.

2.4.2. Na druhé straně obsahuje návrh na změnu stávajícího regulačního rámce v oblasti **kapitálových požadavků pro úvěrové instituce a investiční podniky** (nařízení o kapitálových požadavcích (nařízení o kapitálových požadavcích), jehož cílem je zajistit obezřetnější zacházení citlivější vůči rizikům JTS sekuritizace ⁽⁶⁾), tak aby požadavky specifické pro JTS sekuritizace byly řádně zohledněny.

2.4.3. První návrh se týká nejen řady ustanovení, jež se vztahují na všechny sekuritizace, ale zejména vytváří rámec pro **JTS sekuritizace**. Tím se poukazuje na postup, kterým je sekuritizace strukturována, a nikoliv na podkladovou úvěrovou kvalitu daných aktiv.

2.4.4. Druhý návrh se doplňujícím způsobem týká **obezřetnostního zacházení** se sekuritizacemi, které lépe odrážejí specifické rysy těchto trhů. Zejména stanovuje kapitálové požadavky pro pozice v sekuritizacích a také zacházení s JTS sekuritizacemi citlivějšími vůči rizikům.

3. Poznámky a připomínky

3.1. EHSV vítá skutečnost, že návrhy týkající se sekuritizace přichází současně s akčním plánem na vytvoření unie kapitálových trhů. Nyní je třeba pracovat rychle. Evropské ekonomiky jsou ve skutečnosti do značné míry závislé na financování ze strany bank. V evropském finančním systému představují bankovní úvěry 75–80 % celkového financování ekonomiky ⁽⁷⁾. EHSV se domnívá, že bankovní a tržní financování jsou nerozlučně spjata, a měly by být považovány za vzájemně se doplňující.

⁽²⁾ Viz internetová stránka Evropské komise http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_cs.htm.

⁽³⁾ V návrhu nařízení jsou sekuritizace definovány následovně (bod odůvodnění 1): sekuritizace zahrnuje transakce, které umožňují věřiteli – obvykle úvěrové instituci – refinancovat soubor úvěrů nebo expozic, jako jsou úvěry na nemovitosti, úvěry na automobily, spotřebitelské úvěry nebo kreditní karty, a to prostřednictvím jejich transformace na obchodovatelné cenné papíry. Věřitel portfolio svých úvěrů seskupí a přeorganizuje je do různých kategorií rizika pro různé investory, čímž investoři získají přístup k investicím do úvěrů a jiných expozic, k nimž by obvykle neměli přímý přístup. Příjem investorů jsou peněžní toky plynoucí z podkladových úvěrů.

⁽⁴⁾ Návrh nařízení týkající se sekuritizace (viz poznámka pod čarou 3).

⁽⁵⁾ Zkratka JTS je převzata z angličtiny, v níž znamená „jednoduché, transparentní a standardizované“ sekuritizace.

⁽⁶⁾ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o změně nařízení (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky. Viz https://www.eerstekamer.nl/eu/europeesvoorstel/com_2015_473_verordening_van_het/document/f=/v/jy5afglmfet.pdf.

⁽⁷⁾ Viz dokument „Bank deleveraging, the move from bank to market-based financing, and SME financing“ (Snížování finanční páky bank a přechod od bankovního k tržnímu financování a financování malých a středních podniků), OECD 2012. Dokument je dostupný zde: http://www.oecd.org/finance/financial-markets/Bank_deleveraging-Wehinger.pdf.

3.2. Kromě toho zůstává také úroveň investic výrazně pod úrovní před finanční a hospodářskou krizí. Zatímco hrubý domácí produkt (HDP) a soukromá spotřeba v EU byly ve druhém čtvrtletí roku 2014 přibližně na stejné úrovni jako v roce 2007, celkové investice zaostaly přibližně o 15 % za čísla pro rok 2007⁽⁸⁾.

3.3. EHSV již dříve zdůraznil význam sekuritizace, zejména pokud jde o malé a střední podniky, které jsou i nadále závislé na financování ze strany bank⁽⁹⁾. Malé a střední podniky mají v evropské ekonomice významnou roli, protože představují více než 98 % evropských podniků a tvoří více než 67 % pracovních míst v soukromém sektoru v EU a 58 % hrubé přidané hodnoty vytvořené podniky v EU⁽¹⁰⁾.

3.4. Kromě toho je sekuritizace úvěrů pro malé a střední podniky v současnosti velmi omezená, na rozdíl od sekuritizace nemovitostí, které byly finanční krizí poznamenány pouze málo. V současné době tvoří malé a střední podniky pouze 8 % sekuritizačních trhů, oproti 58 % pro RMBS⁽¹¹⁾. Výbor je proto toho názoru, že by měl být kladen zvláštní důraz na sekuritizace vázané na malé a střední podniky v rámci strategie pro vytvoření jednotného kapitálového trhu.

3.5. Oživení sekuritizačního trhu, a zejména segmentu malých a středních podniků, je důležité. Vytvoření udržitelného trhu pro vysoce kvalitní sekuritizace je v evropském investičním plánu uváděno jako jedna z pěti oblastí, pro které by v krátkodobém horizontu měla být přijata opatření. Pokud by se trh vrátil na předkrizové průměrné úrovně emisí a úvěrové instituce by využívaly nové emise na poskytování nových úvěrů, mohl by soukromý sektor získat dodatečné částky úvěrů v rozmezí 100 až 150 miliard EUR. To by pro firmy a domácnosti v EU představovalo navýšení úvěrů o 1,6 %⁽¹²⁾.

3.6. EHSV se již dříve zasazoval za oživení trhu, ačkoli za určitých podmínek. Podle názoru Výboru je nutné řádně regulovat využívání sekuritizace, abychom se vyhnuli některým chybám z minulosti v USA⁽¹³⁾. Za účelem dosažení udržitelného sekuritizačního trhu vysoké kvality je třeba podporovat základní struktury s krátkými řetězci zprostředkovatelů s cílem přímého propojení dlužníků a střadatelů⁽¹⁴⁾.

3.7. Pro EHSV je nyní důležité zaujmout holistický přístup, pracovat udržitelným a důkladným způsobem, zohlednit všechny požadované cíle a zájmy všech zúčastněných stran a usilovat o správnou a vhodnou rovnováhu mezi nimi. Každá akce musí mít pozitivní a přínosný efekt pro financování ekonomiky (viz výše), pro finanční stabilitu a pro zájmy investorů.

3.8. Volbu „nařízení“ pro realizaci této iniciativy považuje Výbor za dobrou volbu, pokud je cílem skutečně vytvoření jednotného trhu. Pravidla by měla být dostatečně široká a atraktivní pro investory, aby v praxi mohla být skutečně úspěšná.

3.9. Výbor oceňuje úsilí konané ve prospěch stability finančního systému a potenciál v něm obsažený. V návrzích se stanovuje řada povinností týkajících se transparentnosti, které usnadní širší a efektivnější sdílení rizik mezi různými aktéry uvnitř i mimo finanční sektor.

3.10. Výbor považuje tyto povinnosti týkající se transparentnosti za důležité, neboť nedostatečná transparentnost a standardizace jsou jednou z hlavních překážek rozvoje sekuritizačního trhu. Základní zásada rozlišování mezi různými kategoriemi sekuritizovaných produktů a zavedení jednoduchých, transparentních a standardizovaných produktů se tedy považují za účinný nástroj pro zvýšení důvěry investorů a pro oživení trhu.

3.11. Požadavek na ponechání si rizika ukládá původci povinnost ponechat si minimální míru rizika v portfoliu, což Výbor považuje za vhodnou obecnou zásadu. Rovněž se poznamenává, že je třeba zabránit návratu modelů „originate to distribute“.

⁽⁸⁾ Informativní přehled 1 Proč EU potřebuje investiční plán? Společný dokument Evropské Komise a EIB. Viz http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/docs/factsheet1-why_cs.pdf.

⁽⁹⁾ Viz informační zpráva Přístup malých a středních podniků k financování, EESC-2014-06006-00-01-RI-TRA, odstavce 1.2.5 a stanovisko „Financování podniků/alternativní finanční mechanismy“ (Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 20), odst. 1.5.

⁽¹⁰⁾ Výroční zpráva o evropských malých a středních podnicích 2013/2014, jak se uvádí v informační zprávě o přístupu malých a středních podniků k financování, EESC-2014-06006-00-01-RI-TRA.

⁽¹¹⁾ Cenné papíry zajištěné hypotékami na bydlení.

⁽¹²⁾ Návrh nařízení týkající se sekuritizace.

⁽¹³⁾ Viz stanovisko EHSV Dlouhodobé financování – návazná opatření (Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 91), odstavce 3.3.2.

⁽¹⁴⁾ Viz stanovisko EHSV Zelená kniha – Vytváření unie kapitálových trhů (Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 64), odst. 3.9.

3.12. Investoři mají práva i povinnosti. Odpovědnost je na straně investorů, včetně povinnosti náležité péče, kterou mají vůči sekuritizacím, do nichž investují. Jinak řečeno, pokud by byla celková odpovědnost přenesena na orgány dohledu a vlády, vzniklo by tak nežádoucí riziko morálního hazardu.

3.13. Sekuritizační transakce a trhy mohou za určitých okolností obnášet určitá rizika, jak jasně ukázaly chyby učiněné v nedávné minulosti. Důležité je, aby se nyní v období přezkumu sekuritizačních trhů neopakovaly chyby z minulosti, což Komise výslovně uvedla ve svém investičním plánu na konci roku 2014. V novém prostředí by mělo být jasno, co se týče rizika a toho, kdo ho nese. Díky harmonizaci norem pro výkaznictví, poskytování strukturovanějších údajů a využívání standardních šablon bude možné posílit důvěru investorů a zlepšit posouzení rizik. Spolu s kvalitnějšími údaji by to mělo pomoci maximálně vynechat zapojení vnějších úvěrových ratingových agentur.

3.14. Součástí nového režimu by měly být zásady bezpečnosti, transparentnosti a prosazování práva, což může být rovněž prospěšné pro důvěru v nové trhy. Musí být řádně vyvinut dohled a neměl by být opomíjen mezinárodní rozměr.

3.15. Výbor rovněž vítá zásadu, že by tyto transakce a trhy byly vyhrazeny profesionálním a institucionálním investorům, bankám a dalším dlouhodobým investorům. V návrhu se uvádí, že malí investoři a spotřebitelé by k tomuto trhu neměli mít přístup. S ohledem na složitost věci a související rizika je to správný přístup, ale Výbor žádá, aby byl tento zákaz formálně součástí znění.

3.16. Výbor si je vědom toho, že stávající návrhy jsou omezeny podporou harmonizace několika klíčových prvků sekuritizačních trhů, avšak neurčují předem další tržně orientované harmonizace procesů a postupů na těchto trzích. Veškeré snahy v této oblasti vyžadují rozsáhlou pozornost, sledování a hodnocení.

3.17. Pokud jde o přezkum, který se předpokládá 4 roky po vstupu této iniciativy v platnost, je Výbor zastáncem zkrácení tohoto období na 2 roky s cílem maximalizovat šance na úspěch.

3.18. Kromě toho je důležité, aby tvůrci evropských politik hráli klíčovou úlohu v mezinárodní debatě na toto téma, zejména v rámci jednání v Basileji ⁽¹⁵⁾ o vytvoření obezřetnostního rámce pro jednoduché, transparentní a standardizované sekuritizace za účelem zajištění dostatečné harmonizace na mezinárodní úrovni.

V Bruselu dne 20. ledna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ Konzultace Basilejského výboru pro bankovní dohled (BCBS) a Mezinárodní organizace komisí pro cenné papíry (IOSCO) o kritériích pro jednoduché, transparentní a srovnatelné sekuritizace. Konzultace probíhala od 11. prosince 2014 do 13. února 2015.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví rámec pro označování energetické účinnosti štítky a zrušuje směrnice 2010/30/EU

(COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD))

(2016/C 082/02)

Zpravodaj: Emilio FATOVIC

Dne 31. srpna 2015 se Rada a dne 15. září 2015 Evropský parlament, v souladu s čl. 194 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví rámec pro uvádění spotřeby energie na energetických štítcích a zrušuje směrnice 2010/30/EU

(COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD)).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. ledna 2016.

Na 513. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. ledna 2016 (jednání dne 20. ledna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 218 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV podporuje návrh Komise zřídit rámec pro označování energetické účinnosti štítky a je přesvědčen, že pokud bude návrh řádně proveden a propojen se směrnicí o ekodesignu, bude moci pozitivně ovlivňovat životní prostředí, spotřebitele, podniky a zaměstnance.

1.2. Výbor se domnívá, že návrh se zabývá hlavními problémy spojenými s platnými právními předpisy, mimo jiné faktickým uplatňováním právních předpisů, účinným sledováním trhu a právem spotřebitelů na jasné, srozumitelné a srovnatelné informace. EHSV zejména vyzývá Komisi, aby pokračovala v procesu normalizace a zjednodušování energetických tříd u všech kategorií výrobků.

1.3. EHSV souhlasí s rozhodnutím použít nařízení, a nikoli směrnici, s cílem zaručit účinné a jednotné provádění normativního aktu na celém území EU.

1.4. Výbor považuje za správnou volbu vytvoření „databáze výrobků“ jako nástroje, který může zefektivnit dozor nad trhem. EHSV se však domnívá, že je zásadně důležité posílit účelné kontroly prodáváných výrobků zaměřené na ověření faktické shody mezi vlastnostmi výrobku a vlastnostmi uvedenými na štítku.

1.5. EHSV vyzývá Komisi, aby zavedla a financovala společná a standardizovaná školení pro všechny pracovníky a další subjekty činné v oblasti dohledu a kontroly.

1.6. EHSV souhlasí s návratem k předchozí stupnici A až G, neboť je pro spotřebitele srozumitelnější, a se zavedením barevné stupnice od zelené po červenou pro lepší zjištění energetické účinnosti výrobku.

1.7. Výbor navrhuje vypracovat novou grafickou koncepci energetických štítků s cílem bojovat proti padělání a předejít zejména během přechodného období šíření zmatků mezi spotřebiteli. EHSV rovněž navrhuje ponechat v šedé barvě barevnou stupnici pro neobsazené třídy výrobků na trhu nebo tam, kde došlo ke změně stupnice, či v důsledku omezení, která stanoví směrnice o ekodesignu.

1.8. EHSV navrhuje, aby byl nový štítek doplněn o další informace, které jsou pro spotřebitele důležité, jako je „minimální životnost výrobků“ a „spotřeba energie po dobu životnosti výrobku“, i vzhledem k „uhlíkové stopě“. Tyto informace jsou důležité pro faktickou ekonomickou srovnatelnost energetických výrobků, které patří do různých tříd, a pro zabránění plánovanému zastarávání výrobků a odrazování od něj.

1.9. EHSV se domnívá, že pokud by se takový klíčový aspekt, jako je zavedení systému sankcí, svěřilo jednotlivým členským státům, podpořilo by se nejednotné dodržování předpisu a použití nařízení místo směrnice by bylo zbytečné.

1.10. Výbor se domnívá, že Unie bude muset na základě zásady subsidiarity usnadnit v rámci boje proti „energetické chudobě“ dostupnost výrobků s vyšší energetickou účinností pro více znevýhodněné sociální skupiny.

1.11. EHSV je toho názoru, že z pohledu zásady „design for all“, podle níž lze navrhovat výrobky, které mohou používat všichni, budou muset být i štítky srozumitelnější pro všechny, přičemž zvláštní pozornost bude třeba věnovat potřebám občanů se zdravotním postižením.

1.12. Výbor vyzývá Evropskou unii, aby vyvinula aktivitu v tom směru, aby předpokládané dodatečné náklady na nový systém označování štítky neležely automaticky na bedrech maloobchodníků či konečných uživatelů.

1.13. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že chybí ad hoc strategie pro internetové obchody, která je naopak považována za nezbytnou, neboť představuje jedno z odvětví, v němž je uplatňování této právní úpravy široce odmítáno. EHSV zejména doufá v urychlené přijetí opatření k právnímu podchycení případů „internetových stránek bazarů“, u nichž bylo shledáno nejčastější porušování povinnosti předkládat energetické štítky.

1.14. EHSV konstatuje, že neexistují ad hoc opatření pro „regenerované“ energetické výrobky. EHSV považuje především za nezbytné, aby bylo uvádění takových produktů na trh regulováno, pokud se tyto výrobky prodávají v patričních obchodech, aby nevzniklo právní vakuum a zejména aby bylo umožněno lepší propojení strategií týkajících se energetické účinnosti a oběhového hospodářství.

1.15. Výbor vyzývá Evropskou komisi, aby věnovala zvláštní pozornost výrobkům dováženým z třetích zemí s cílem chránit evropskou produkci před případnou nekalou hospodářskou soutěží nebo před podvodny v případech zjevného padělání štítku.

1.16. EHSV se domnívá, že Evropská unie bude moci dosáhnout svých vlastních cílů v oblasti energetické účinnosti pouze prostřednictvím aktivního zapojení spotřebitelů. Proto požaduje, aby organizovaná občanská společnost spolupracovala s vnitrostátními vládami na zformování účinnější a obecně rozšířené informační aktivity zaměřené mj. na jednotlivé maloobchodníky.

1.17. Výbor souhlasí s návrhem povinného uvádění energetického štítku v reklamách na všechny výrobky nebo, pokud to není možné, alespoň uvádění energetické třídy, aby byli spotřebitelé lépe informováni a motivováni.

1.18. EHSV má za to, že pouhý jeden týden na konci přechodného období je příliš krátká doba na to, aby začaly být výrobky s konečnou platností označovány štítky podle nového systému. Proto požaduje prodloužení této doby na 30 dnů.

1.19. EHSV vyzývá Komisi, aby v souvislosti s akty v přenesené pravomoci uplatňovala opatrnější a rozvážnější postoj. Přeje si především, aby přenesené pravomoci byly jasné a vymezené, aby byl zaručen dohled Parlamentu a především aby přijímání aktů v přenesené pravomoci vždy probíhalo na základě účinné konzultace a zapojení členských států, EHSV a zainteresovaných stran.

1.20. EHSV považuje osmiletou lhůtu pro přezkoumání rámce pro označování štítky za přiměřenou, nicméně navrhuje provést posouzení jeho dopadu v polovině období.

1.21. EHSV považuje za zásadní stanovit jednoznačný a stabilní mechanismus změny stupnice, aby byly další změny stupnice, které budou nutné z důvodu technologického vývoje na trhu, úsporné, přesné a nekontroverzní. Výbor proto navrhuje provést změnu stupnice pouze tehdy, až výrobky energetické třídy A dosáhnou na trhu alespoň 20 % podílu.

2. Úvod

2.1. Dne 25. února 2015 zveřejnila Evropská komise balíček „energetické unie“, jehož strukturu tvoří tři sdělení:

- rámcová strategie k vytvoření odolné energetické unie ⁽¹⁾;
- sdělení o postoji EU vzhledem ke globální dohodě v oblasti klimatu;
- sdělení, jímž se stanovují opatření k dosažení cíle 10 % propojení energetických soustav do roku 2020.

2.2. Strategie k vytvoření energetické unie vychází z celostního přístupu, klade si za cíl zvýšení zabezpečení, udržitelnosti a konkurenceschopnosti dodávek energie a je rozčleněna do pěti oblastí:

- zabezpečení dodávek energie, solidarita a důvěra;
- plně integrovaný evropský trh s energií;
- energetická účinnost přispívající ke zmírnění poptávky;
- dekarbonizace hospodářství;
- výzkum, inovace a konkurenceschopnost.

2.3. V rámci výše uvedené strategie vzniklo nařízení, kterým se stanoví rámec pro označování energetické účinnosti štítky, s cílem zrušit předchozí směrnici Evropského parlamentu a Rady 2010/30/EU ⁽²⁾.

2.4. Nový právní rámec pro označování štítky má svůj sesterský právní předpis ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/125/ES ⁽³⁾ o ekodesignu. Podle komisaře pro opatření v oblasti klimatu a energetiku Miguela Ariase Cañeteho při společném zavedení obou předpisů „Evropa ušetří do roku 2020 tolik energie, kolik se jí každoročně spotřebuje v Itálii, což se rovná 166 milionům tun ropy“, a to s výrazným dopadem na snížení CO₂.

2.5. Nové nařízení kromě toho zohledňuje výsledky ex-post hodnocení platných právních předpisů, výsledky konzultací provedených mezi občany a zúčastněnými stranami a konkrétní posouzení dopadu ⁽⁴⁾.

3. Shrnutí návrhu Komise

3.1. Návrh Komise je poprvé zformulován do podoby nařízení, nikoli již do podoby směrnice, s cílem nejen zjednodušit právní prostředí pro členské státy a pro podniky, ale především zaručit, aby zásady v něm obsažené byly jednotně uplatňovány a respektovány v celé Evropské unii.

3.2. Návrh stanoví vytvoření databáze výrobků s cílem zefektivnit dozor nad trhem. Výrobci budou mít povinnost zanášet do této databáze různé informace. Je důležité zdůraznit, že podniky již musí v současné době poskytovat tyto informace na žádost vnitrostátních orgánů dozoru nad trhem. Z tohoto důvodu Evropská komise odhaduje, že dodatečné náklady budou pro podniky minimální ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Odkaz: COM(2015) 80 final.

⁽²⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/30/EU ze dne 19. května 2010 o uvádění spotřeby energie a jiných zdrojů na energetických štítcích výrobků spojených se spotřebou energie a v normalizovaných informacích o výrobku (Úř. věst. L 153, 18.6.2010, s. 1).

⁽³⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/125/ES ze dne 21. října 2009 o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie (Úř. věst. L 285, 31.10.2009, s. 10).

⁽⁴⁾ SWD(2015) 139.

⁽⁵⁾ COM(2015) 341 final, bod 2.3 „Zprávy“.

3.3. Cílem návrhu je revidovat platnou energetickou stupnici, která byla zavedena směrnicí 2010/30/EU, a to ze dvou důvodů:

- a) bylo poukázáno na to, že na základě stupnice A+ až A+++ jsou štítky méně srozumitelné, což spotřebitele odrazuje od koupě výrobku s větší energetickou účinností;
- b) vyšší energetické třídy jsou pro různé kategorie výrobků již zcela naplněny.

Komise proto navrhuje vrátit se k předchozí stupnici od A do G, která je považována za srozumitelnější, a zavést štítky se změnou stupnicí u všech výrobků, které jsou v současné době v prodeji. Třídy A a B budou ponechány volné, aby nedošlo k problému s okamžitým zaplněním vyšších tříd⁽⁶⁾. V rámci integrace a doplnění je dále stanoveno zavedení barevné stupnice na štítku od zelené po červenou s cílem označovat více či méně energeticky účinné výrobky.

3.4. Návrh stanoví šestiměsíční přechodné období, v němž budou výrobky, jež jsou právě v prodeji, označeny dvojími štítky s cílem řádně provést proces „změny stupnice“, aniž by u spotřebitelů docházelo k dalším nejasnostem. V této fázi budou členské státy muset navíc pořádat ad hoc propagační kampaně s cílem informovat spotřebitele o novém systému označování štítky.

3.5. Podle Komise bude muset jak kontrolní činnost, tak stanovení systému sankcí, zůstat v pravomoci příslušných členských států⁽⁷⁾.

3.6. Komisi je svěřena pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci s cílem zaručit řádné uplatňování právního předpisu. Rada a Parlament budou moci tuto pravomoc kdykoli odvolat. Komise bude muset u každého aktu v přenesené pravomoci zajistit vyváženou účast představitelů členských států a zainteresovaných stran pro konkrétní kategorii výrobku. Členské státy a zainteresované strany se setkají na ad hoc konzultativním fóru.

3.7. S dalším hodnocením rámce pro označování energetickými štítky se počítá za osm let. Štítky výrobků, které jsou již na trhu, budou podrobovány revizi nejpozději každých pět let. Přesný časový plán změny stupnice u výrobků, jež budou na trh uvedeny po přijetí nařízení, však stanoven nebyl.

4. Obecné připomínky

4.1. EHSV vítá návrh Komise, který vychází z vědomí, že označování energetické účinnosti štítky má kladný vliv na životní prostředí, na spotřebitele, na evropské podniky a na míru zaměstnanosti⁽⁸⁾.

4.2. EHSV přiznává novému systému označování štítky důležitou strategickou, nejen čistě technickou, úlohu, neboť přímo i nepřímo zasahuje do oblasti energetiky, vnitřního obchodu, technologického vývoje, životního prostředí a obecněji i do procesů udržitelného rozvoje.

4.3. EHSV uznává, že podstatou návrhu je řešit hlavní problémy spojené s platnými právními předpisy, přestože v některých případech mu chybí ambice a vize. Návrh se ve skutečnosti soustředí na řešení bezprostředních a kogentních problémů, aniž by nastiňoval budoucí vývoj obchodu a výroby energií.

4.4. EHSV vyzývá Komisi, aby pokračovala v procesu normalizace a zjednodušování energetických tříd u všech kategorií výrobků. To bude důležité pro šíření selektivního přístupu k nákupu ze strany spotřebitelů a podpoří používání kvalitnějších výrobků.

4.5. EHSV sdílí rozhodnutí použít nástroj v podobě nařízení místo směrnice s cílem zaručit účinné a přesné provádění normativního aktu jednotně na celém evropském území. Selektivní používání tohoto nástroje je klíčové i z pohledu účinného procesu evropské integrace.

⁽⁶⁾ COM(2015) 341 final, čl. 7 odst. 3.

⁽⁷⁾ COM(2015) 341 final, čl. 4 odst. 5.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Ekodesign/Elektrické spotřebiče* (Úř. věst. C 112, 30.4.2004, s. 25) (není k dispozici v češtině).

4.5.1. Výbor podporuje návrh na vytvoření „databáze výrobků“, neboť se jedná o nevyhnutelný nástroj, je-li cílem účinný dozor nad trhem. Upozorňuje ovšem, stejně jako vícekrát zdůraznila spotřebitelská sdružení v mnoha evropských státech, na problém s neprovedením předchozí směrnice 2010/30/EU a s tím, že jsou na trhu přítomny výrobky, které nemají energetické štítky. To musí být provedeno i proto, aby byly zaručeny skutečně rovné konkurenční podmínky mezi výrobky na vnitřním trhu.

4.6. EHSV je však toho názoru, že vytvoření „databáze výrobků“ je z hlediska řádného dohledu nad trhem důležité, ne však rozhodující, a doufá, že příslušné orgány posílí účelné kontroly prodáváných výrobků zaměřené na ověření shody mezi skutečnými vlastnostmi výrobku a vlastnostmi uvedenými na štítku.

4.7. Výbor vzhledem k vysoce technické povaze kontrol a dohledu nad trhem vyzývá Komisi, aby zavedla společná a standardizovaná školení pro pracovníky a další subjekty činné v oblasti dohledu nad trhem a jeho kontroly a vyčlenila na ně odpovídající finanční prostředky, aby bylo zajištěno, že bude možné provést nařízení ve všech členských státech účinně a včas.

4.8. EHSV souhlasí s rozhodnutím vrátit se k předchozí energetické stupnici od A do G, neboť je pro spotřebitele srozumitelnější. Jako příklad se uvádí, že mezi chladničkou třídy A+++ a chladničkou třídy A+ je rozdíl ve spotřebě elektrické energie ve výši 42 %, přestože stávající systém označování štítky neumožňuje hned pochopit rozdíl mezi energetickou účinností a náklady. Což znamená, že pro stanovení kategorie výrobků platí zásada „kdo vydá víc, utratí méně“, která umožňuje, aby spotřebitelé rychleji umožili náklady na vyšší kategorii. To však vyžaduje, aby štítky byly jasnější, srozumitelnější a srovnatelné.

4.9. EHSV se domnívá, že prvotním cílem tohoto návrhu je jeho jednotné uplatňování v celoevropském měřítku, avšak pokud je tak klíčový aspekt, jako je přijetí systému sankcí, svěřen jednotlivým členským státům, podpoří se tak nejednotné dodržování předpisu a použití nařízení místo směrnice by bylo zbytečné.

4.10. EHSV se celkově domnívá, že tato nová struktura nového systému označování štítky bude moci zaručit:

4.10.1. že spotřebitelé budou dostávat přesnější, relevantnější a srovnatelné informace o energetické účinnosti a o spotřebě elektrické energie u všech výrobků prodáváných v EU, což podpoří jejich zodpovědný a z dlouhodobé perspektivy ekonomicky výhodný nákup a jejich používání šetrné k životnímu prostředí;

4.10.2. že bude zlepšen volný pohyb zboží, který zaručí rovné podmínky. To rovněž posílí konkurenceschopnost evropských podniků, které budou motivovány k inovacím, čímž získají tu výhodu, že na rozdíl od podniků ze třetích států vstoupí na trh jako první a budou mít možnost uplatnit vyšší ziskové rozpětí;

4.10.3. že bude posílena úroveň zaměstnanosti, pokud se evropské podniky zaváží, že následně nepřemístí svou výrobu, neboť nepřímo představují určitý faktor obnovy evropské vnitřní výroby a spotřeby.

5. Konkrétní připomínky

5.1. EHSV se domnívá, že nový systém označování štítky je oproti stávajícím právním předpisům lepší, ale nesplňuje všechny požadavky spotřebitelů, pokud jde o informovanost. V tomto ohledu se doporučuje zařadit na štítky další údaje, jako je „minimální životnost výrobků“⁽⁹⁾ a „spotřeba energie výrobku po dobu jeho životnosti“, i vzhledem k „uhlíkové stopě“. Tyto informace jsou nezbytné k tomu, aby výrobky náležející do různých tříd spotřeby energie byly skutečně ekonomicky srovnatelné a nebylo podporováno plánované zastarávání výrobků, jemuž by mělo být zabráněno.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Životnost výrobků a informace pro spotřebitele* (Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 23).

5.1.1. Další užitečné, nikoli však nezbytné informace pro spotřebitele, jako jsou dodatečné energetické náklady spojené s výrobky používanými v inteligentní domácnosti, mohou být dostupné prostřednictvím příslušné internetové stránky o energetické účinnosti výrobků nebo QR kódu, který bude doplněn na štítek tak, aby byl každý výrobek snadno dostupný z tabletu a smartphonu, jak je tomu již pro obdobný účel u jiných komerčních výrobků v rámci logiky promyšleného rozvoje uplatněné v akčním plánu Internet věcí⁽¹⁰⁾.

5.2. Výbor navrhuje vypracovat novou grafickou koncepci energetických štítků s cílem bojovat proti padělání a předejít zejména během přechodného období zmatení spotřebitelů. EHSV rovněž navrhuje ponechat barevnou stupnici pro neobsazené třídy výrobků na trhu v šedé barvě, aby spotřebitele neodrazovala od nákupu. To se provede jak u nejnižších tříd, kde byly výrobky v souladu se směrnicí o ekodesignu staženy z trhu, tak u vyšších tříd, do nichž výrobky dostupné na trhu zatím nebyly zařazeny nebo které jsou zatím prázdné kvůli změně stupnice.

5.3. EHSV připomíná Komisi to, co je již uvedeno ve stanovisku TEN/516⁽¹¹⁾, a zejména fenomén „energetické chudoby“, který se dotýká více než 50 milionů občanů v celé EU. To znamená, že Evropská unie musí na základě zásady subsidiarity co nejvíce zjednodušit přístup k výrobkům s nejvyšší energetickou účinností i pro nejchudší a nejvíce strádající sociální skupiny. Evropská unie musí zároveň vyvinout aktivitu v tom směru, aby potenciální dodatečné náklady vyplývající z nového systému označování štítky neležely automaticky na bedrech maloobchodníků či konečných uživatelů.

5.3.1. V řadě evropských států již byly úspěšně zavedeny osvědčené postupy v oblasti subsidiarity a dostupnosti energetických výrobků. Jeden z postupů spočívá v možnosti odečíst v příznání k dani z příjmu cenu energetických výrobků z nejvyšší energetické třídy. Nicméně, pomineme-li vnitrostátní osvědčené postupy, které jsou v každém případě užitečné a důležité, EHSV doufá, že Evropská unie a zejména Evropská rada vezmou na vědomí význam výzvy spojené s energetickou účinností, uplatní zásadu subsidiarity a budou usilovat o to, aby vytvořily jednotnou strategii, která zapojí všechny občany do procesu „energetické revoluce“.

5.4. EHSV je toho názoru, že z pohledu zásady „design for all“, podle níž lze navrhovat výrobky, které mohou používat všichni, budou muset být i štítky srozumitelnější pro všechny, přičemž zvláštní pozornost bude třeba věnovat potřebám občanů se zdravotním postižením.

5.5. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že naprosto chybí konkrétní strategie pro internetové obchody, jejichž obrat neustále roste a které dnes představují jedno z odvětví, v nichž je, jak se zdá, srovnatelnost výrobků a především dozor nad trhem nekomplikovanější a nejtěžší. Jak uvedlo středisko pro sledování MarketWatch, jen 23 % výrobků na internetu má správný štítek. Je to faktor, který narušuje trh a způsobuje zřejmou škodu podnikům a spotřebitelům.

5.5.1. Výbor poukazuje na to, že stávající nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 518/2014 o označování výrobků spojených se spotřebou energie energetickými štítky na internetu, které vstoupilo v platnost dne 1. ledna 2015, nebylo odpovídajícím způsobem uvedeno v souvislost s novým návrhem nařízení. To mj. stanoví, že štítek je povinný pouze pro nové výrobky, a nikoli pro ty, které jsou již v prodeji, u nichž je štítek dobrovolný. Navíc neřeší problém „internetových stránek bazarů“, na nichž spotřebitelé často nevědomky nakupují výrobky nabízené k prodeji třetími inzerujícími stranami, za jejichž nepravdivou nebo mylnou reklamu správce internetové stránky nenese odpovědnost.

5.6. EHSV konstatuje, že ani stávající, ani nový systém označování štítky neřeší problematiku „regenerovaných“ energetických výrobků. V tomto ohledu má za to, že je správné a nezbytné regulovat obchod s těmito výrobky, zejména pokud jde o výrobky prodávané v patřičných obchodech, aby nevznikalo právní vakuum, a především proto, aby byly vytvořeny lepší podmínky pro větší integraci směrnice o ekodesignu a sdělení Komise Směrem k oběhovému hospodářství⁽¹²⁾. EHSV rovněž připomíná dřívější postoje k „plánovanému zastarávání“ a podporuje prodej trvanlivějších a odolnějších výrobků⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Internet věcí – akční plán pro Evropu* (Úř. věst. C 255, 22.9.2010, s. 116).

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Koordinovaný evropský postup při předcházení energetické chudobě a jejím potírání* (Úř. věst. C 341, 21.11.2013, s. 21).

⁽¹²⁾ COM(2014) 398 final. Stanovisko EHSV k tématu *Oběhové hospodářství v EU* (Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 91).

⁽¹³⁾ Viz poznámka pod čarou 9.

5.7. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby věnovala zvláštní pozornost výrobkům dováženým z třetích zemí s cílem chránit evropskou produkci před případnou nekalou hospodářskou soutěží. Výbor zejména vyzývá Komisi, aby zahájila důraznou kampaň proti padělání štítků tím, že je učiní obtížně padělatelné, aby posílila kontroly subjektivního a objektivního souladu, a aby v případě, že se prokáže zjevné padělání, postihovala dovozce tím, že stáhne výrobek z trhu.

5.8. EHSV zdůrazňuje, že klíčovými aspekty k dosažení cílů, jež si Evropská unie dala v oblasti energetické účinnosti, je výchova k zodpovědnému nakupování a používání výrobků. Je správné, že jsou členské státy vyzývány, aby hrály klíčovou úlohu prostřednictvím pořádání informačních a propagačních kampaní. EHSV nicméně doufá, že se aktivně zapojí organizovaná občanská společnost jak na vnitrostátní, tak na celoevropské úrovni, v zájmu efektivnější a detailnější komunikace⁽¹⁴⁾ zaměřené mj. na jednotlivé maloobchodníky.

5.8.1. Výbor souhlasí s návrhem Komise na povinné uvádění energetického štítku v reklamách na všechny výrobky nebo, pokud to není možné, alespoň uvádění energetické třídy, aby byli spotřebitelé informováni a motivováni k uvědomělému nákupu a používání energetických výrobků⁽¹⁵⁾.

5.9. EHSV vyzdvihuje příležitost k přezkumu některých aspektů přechodného období nezbytného ke „změně stupnice“ u výrobků. Nařízení totiž stanoví, že po uplynutí tohoto šestiměsíčního období stačí jeden týden na přechod od systému označování dvojími štítky na systém, v němž jsou přítomny pouze výrobky označené štítky podle nového systému. Je nebezpečí, že by toto období mohlo být příliš krátké a nereálné, a proto žádá o jeho prodloužení na 30 dnů, tedy na lhůtu, kterou mají podniky obvykle k provedení inventury výrobků.

5.10. EHSV vyzývá Komisi, aby v souvislosti s akty v přenesené pravomoci zaujala opatrnější a rozvážnější postoj. Přeje si především, aby přenesené pravomoci byly jasné a vymezené, aby byl zaručen dohled Parlamentu a především aby přijímání aktů v přenesené pravomoci vždy probíhalo na základě účinné konzultace a zapojení členských států, EHSV a zainteresovaných stran⁽¹⁶⁾.

5.11. EHSV podporuje vytvoření ad hoc konzultačního fóra za účelem vedení strukturovaného dialogu mezi Komisí, členskými státy a zainteresovanými stranami.

5.12. EHSV považuje osmiletou lhůtu stanovenou pro přezkoumání rámce pro označování štítky za přiměřenou, nicméně navrhuje provést pečlivé posouzení jeho dopadu v polovině období s cílem celkově ověřit jeho dopad a skutečný stav jeho provádění. Tato iniciativa je tím spíše považována za vhodnou, neboť cílem tohoto návrhu je přechod od směrnice k nařízení.

5.13. EHSV považuje za zásadní stanovit jednoznačný a stabilní mechanismus změny stupnice, aby byly další změny stupnice, které budou nutné z důvodu technologického vývoje na trhu, úsporné, přesné a nekontroverzní. V tomto ohledu považuje Výbor za nezbytné provést změnu stupnice v případě skutečné potřeby a pouze tehdy, až výrobky energetické třídy A dosáhnou na trhu alespoň 20 % podílu.

V Bruselu dne 20. ledna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁴⁾ Studie EHSV o úloze občanské společnosti při provádění směrnice EU o energie z obnovitelných zdrojů. Hlavní koordinátor: pan RIBBE, leden 2015.

⁽¹⁵⁾ COM(2015) 341 final, 10. bod odůvodnění a čl. 3 odst. 3 písm. a).

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV k tématu *Akty v přenesené pravomoci* (Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 145).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zahájení veřejné konzultace o novém uspořádání trhu s energií

(COM(2015) 340 final)

(2016/C 082/03)

Zpravodaj: Lutz RIBBE

Dne 15. července 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zahájení veřejné konzultace o novém uspořádání trhu s energií

(COM(2015) 340 final).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. ledna 2016.

Na 513. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. ledna (jednání dne 20. ledna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 212 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV toto sdělení vítá a podporuje řadu návrhů, které jsou v něm obsaženy a jež jsou logickým vyústěním úvah o evropské energetické unii.

1.2. Kroky ke zdokonalení trhů, které jsou v něm představeny, včetně vnitrodenního obchodování, zrušení předpisů narušujících hospodářskou soutěž, řízení poptávky a vytvoření správných cenových signálů, jsou v podstatě správná a důležitá opatření pro transformaci trhu s energií, který bude v budoucnosti více zaměřen na zvláštní stránky energie decentralizovaně vyrobené z variabilních obnovitelných zdrojů.

1.3. Spolehlivé a cenově dostupné zásobování podniků a domácností (čistou) energií je nezbytným základem pro hospodářství a člověka v moderní společnosti. Energetický systém je proto v podstatě problémem celé společnosti, pro jehož řešení je zapotřebí správné rovnováhy mezi trhem a regulací. Toto dosud nebylo politicky dostatečně projednáno, a to ani v tomto sdělení.

1.4. Cíle zásobování energií z nízkouhlíkových zdrojů s vysokým podílem energie z regulovatelných obnovitelných zdrojů je možné v krátkodobém až střednědobém výhledu dosáhnout pouze tehdy, pokud budou mít všichni účastníci trhu (i noví) dostatek možností k tomu, aby se stali pružnějšími, jako jsou dostatečné kapacity ke skladování, flexibilní a uživatelsky vstřícné možnosti na straně poptávky a rovněž flexibilní technologie na výrobu elektrické energie (jako např. kombinovaná výroba tepla a elektřiny), stejně jako dostatečně vybudované a propojené infrastruktury k distribuci elektrické energie, spotřebitelé budou dostatečně, včasné a řádně informováni, pokud dostanou možnost vlastního uvedení na trh a pokud se potřebné investice do technologií a infrastruktury vyplatí. To vše v současnosti neplatí.

1.5. Cenové signály jsou důležité, protože přebudování nynějšího systému si vyžádá značné investice. V podmínkách cen na burze, které nyní činí 30 nebo 40 EUR/MWh, není možné investice refinancovat, a to ani investice do nových kapacit na výrobu elektrické energie, ani do technologií skladování. Takových cen na burze lze nyní dosáhnout jen proto, že se mj. dostává na trh hodně elektřiny z odepsaných elektráren a vyplácí se dotace na elektřinu vyrobenou z uhlí, jádra a obnovitelných zdrojů. Nynější ceny na burze tedy neodrážejí ani skutečnou strukturu nákladů. Ceny na energetické burze poskytují v důsledku dotací a nadměrné regulace pokřivený obraz skutečných nákladů na elektřinu. Pouze s realistickými a transparentními cenami bude dosaženo správných signálů pro nezbytné vysoké investice pro přeměnu stávajícího systému.

1.6. Proto je zapotřebí zcela nových přístupů při stanovování cen, aby byl vytvořen hospodářský základ pro žádoucí novou kvalitu sítě (součástí je i řízení poptávky a skladování). Jeden z přístupů by spočíval ve větším zaměření souhrnu právních předpisů na žádoucí novinky a lepší hodnocení systémové stability.

1.7. Ceny by v budoucnu měly odrážet skutečné úplné náklady na výrobu elektrické energie, zásobování elektřinou a likvidaci odpadů. K tomu patří i negativní vnější účinky (např. znečištění CO₂). Tvorba cen musí být realistická. K tomu patří i to, že Komise přizpůsobí svůj vlastní systém podpor a že budou odstraněny ještě stále existující státem stanovené ceny. Komise v této souvislosti zatím nepředložila žádnou soudržnou koncepci.

1.8. Velká technická výzva nového energetického systému spočívá především v tom, že se elektrická energie v budoucnu již nebude dostávat ke spotřebitelům centrálně regulovaným způsobem prostřednictvím velkokapacitních elektráren („shora dolů“), ale že díky mnoha decentralizovaným, částečně variabilním obnovitelným zdrojům energie vzniknou nové „výrobní a zásobovací ostrovy“, které je nutno navzájem propojit („zdola nahoru“) a v nichž bude hrát přední úlohu řízení poptávky (včetně skladování) a místní a regionální uvádění na trh.

1.9. EHSV vícekrát zdůraznil, že takové nové, decentralizované energetické systémy otevírají příležitosti, nejen pokud jde o postoj veřejnosti k nezbytným strukturálním změnám a potřebným investicím⁽¹⁾. I z hlediska regionálního hospodářství mohou mimo dosud známé struktury vznikat nové vyhlídky a nové možnosti vytváření přidané hodnoty. Nové technologie umožní nově propojit regionální rozvoj a energetickou politiku. Propojené zásobovací ostrovy navíc zajišťují lepší bezpečnostní situaci s ohledem na útoky na kritickou infrastrukturu.

1.10. Komise tedy musí při úvahách o obchodním systému vycházet z potřebné energetické infrastruktury, a nikoli se pokoušet uskutečnit nezbytné změny energetické infrastruktury takovým způsobem, aby byly slučitelné se stávajícím obchodním systémem. Musí také společně s účastníky trhu posoudit, jaké změny energetické infrastruktury a obchodního systému by vytvořily podmínky k uskutečnění rozmanitějšího, flexibilnějšího a nákladově efektivnějšího energetického systému více zaměřeného na spotřebitele.

1.11. EHSV vítá nejenom ta prohlášení Komise, která se týkají nové rozmanitosti hráčů, ale spíše považuje za zásadní aktivní zapojení spotřebitelů (tedy podniků, občanů, veřejných služeb atd.) do výroby a přímého místního či regionálního prodeje. Jestliže se dnes podniky, občané nebo veřejné služby rozhodnou, že budou využívat místně nebo regionálně dostupný energetický potenciál např. v podobě společně organizovaných solárních či větrných elektráren, tak by pro ně mělo být bezprostřední využívání získané energie – bez zapojení burz nebo obchodníků – a/nebo její přímé a bezproblémové uvedení na trh mnohem snadnější než doposud. I zde však ponechává dokument Komise řadu otázek otevřených.

1.12. Komise několikrát zdůraznila, že pro obnovitelné zdroje energie stále přetrvávají překážky, které je třeba odstranit, a že je zapotřebí regionalizované podpory obnovitelných zdrojů energie vhodné pro trh. EHSV je stejného názoru, ale poznamenává, že rozšíření trhu a menší regulace samy o sobě ke zvýšení výroby energie z obnovitelných zdrojů nepovedou. Předkládané sdělení však neobsahuje žádné náznaky o konkrétních představách Komise v tomto směru.

2. Shrnutí a souvislosti sdělení Komise

2.1. Junckerova Komise označila ve svých hlavních směrech politiky za jeden ze svých strategických cílů vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v oblasti změny klimatu.

⁽¹⁾ Viz studie EHSV: Nová budoucnost pro energetiku: občanská společnost jako hlavní aktér výroby energie z obnovitelných zdrojů (EESC-2014-04780-00-04-TCD-TRA).

2.2. Tento cíl Komise potvrdila ve svém pracovním programu na rok 2015 ⁽²⁾ a dále jej rozvedla v rámci strategie k vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v oblasti změny klimatu ⁽³⁾: kromě spolehlivých a cenově dostupných dodávek energie jde o vytvoření udržitelného energetického systému šetrného k životnímu prostředí, kde bude přítomna intenzivní hospodářská soutěž a inovace. V této rámci strategii je zvláště zdůrazněna aktivní úloha občanů při transformaci energetického systému. Nové uspořádání energetického systému, zvláště trhu s elektrickou energií, je důležitým krokem k dosažení těchto cílů.

2.3. Veřejná konzultace zahájená tímto sdělením Komise má přispět k vypořádání se s řadou závažných výzev, které stojí v cestě vybudování udržitelného energetického systému.

2.4. Evropská komise tyto výzvy spojuje s tím, že „současná tržní koncepce pochází z doby, kdy hlavním úkolem velkých centralizovaných elektráren spalujících převážně fosilní paliva bylo zásobit každou domácnost či podnik na určitém území – většinou daného členského státu – takovým množstvím elektrické energie, jaké chtěly, a kdy spotřebitelé – domácnosti, podniky a průmysl – byli vnímáni jako pasivní“. Komise usiluje o „zásadní transformaci evropského energetického systému“, ve kterém se bude elektrická energie ve velké míře vyrábět decentralizovaně z variabilních zdrojů energie, na němž se bude podílet mnohem více hráčů, jejichž úlohy v dění na trhu se budou měnit, a ve kterém bude novou a ústřední výzvou řízení poptávky.

2.5. Komise mezi zvláštní výzvy řadí následující:

- tvorbu cen a investiční pobídky na fragmentovaných trzích,
- přetrvávající vnitrostátní regulace cen a přístupu na trh a rovněž další zásahy do trhu v členských státech,
- nedostatečnou pružnost trhů na straně nabídky i poptávky s ohledem na stále větší podíl energie z obnovitelných zdrojů a zásadu „účinnost na prvním místě“,
- nedostatek možností aktivní účasti občanů na budoucnosti energetiky.

2.6. Komise určuje několik opatření, která umožní se s těmito výzvami vypořádat:

- zřízení flexibilního přeshraničního krátkodobého trhu pro obchodování s elektrickou energií (vnitrodenní trh),
- vysílání dlouhodobých cenových signálů prostřednictvím evropského trhu s CO₂,
- dokončení chybějících propojení infrastruktury,
- regionalizovaná podpora obnovitelných zdrojů energie, jež je vhodná pro trh,
- propojení velkoobchodního a maloobchodního trhu, aby byly posíleny cenové signály pro koncové spotřebitele,
- zrušení cenové regulace na maloobchodním trhu a odstranění překážek v přístupu na trh pro agregátory a další účastníky trhu,
- regionální koordinace tvorby energetických politik,
- evropská a regionální koordinace regulátorů energetického trhu a provozovatelů sítí,

⁽²⁾ COM(2014) 910 final, 16.12.2014.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, 25.2.2015.

- přizpůsobení posuzování přiměřenosti energetických systémů s ohledem na vnitrostátní a evropské zabezpečení dodávek energie,
- rámec pro zřizování přeshraničních kapacitních mechanismů.

3. Obecné připomínky

3.1. K dosažení cílů evropské energetické unie je zapotřebí řady zásadních změn, mj. je k tomu podle Komise zapotřebí základní změny orientace trhu s elektrickou energií.

3.2. Tyto změny budou ve společnosti dostatečně přijímány, pouze pokud a) se uskuteční intenzivní a dobře organizovaná konzultace se zúčastněnými stranami a občanskou společností, a b) budou tito při tom akceptováni nejen jako konzultovaní partneři, nýbrž jako aktivně jednající partneři.

3.3. Jak by takový proces mohl vypadat, nastínil EHSV ve své studii⁽⁴⁾ o hodnocení konzultací Evropské komise se zúčastněnými stranami, a dále poukazuje na svou iniciativu evropského dialogu o energetice.

3.4. Kroky ke zdokonalení trhů, které jsou představeny, včetně vnitrodenního obchodování, zrušení omezujících předpisů a předpisů narušujících hospodářskou soutěž, poskytování systémů reakce strany poptávky a vytvoření správných cenových signálů, jsou správná a důležitá opatření pro transformaci energetického trhu, který bude v budoucnu více zaměřen na zvláštní stránky energie vyrobené z variabilních obnovitelných zdrojů. Pouze tak je možné dosáhnout cílů evropské energetické unie, které EHSV vítá, a zaručit domácnostem a hospodářským subjektům dodávky elektrické energie, které budou účinné z hlediska nákladů, šetrné k životnímu prostředí, spolehlivé a cenově dostupné.

3.5. EHSV poukazuje na zvláštní význam vnitrodenního obchodování pro organizaci smysluplného obchodu s elektrickou energií vyrobenou z variabilních obnovitelných zdrojů.

3.6. Výbor vítá, že jsou ve sdělení znovu popsány hlavní zásady „nového energetického systému“. Považuje je za důležitý signál pro všechny účastníky na trhu a pro celou společnost. Mezi ně patří:

- zásada „účinnost na prvním místě“,
- víze dodávek energie, která není vyrobena z fosilních paliv⁽⁵⁾,
- uznání, že v budoucnu bude posílena výroba elektrické energie z variabilních zdrojů,
- význam řízení poptávky a skladování v budoucím energetickém systému,
- uznání, že se mění úloha spotřebitelů, kteří se stávají aktivními spotřebiteli, výrobci a systémovými poskytovateli⁽⁶⁾.

3.7. Spolehlivé a cenově dostupné zásobování podniků a domácností čistou energií je nezbytným základem pro hospodářství a člověka v moderní společnosti. Energetický systém je proto v podstatě problémem celé společnosti, pro jehož řešení je zapotřebí správné rovnováhy mezi trhem a regulací. Toto dosud nebylo politicky dostatečně projednáno, a to ani v tomto sdělení. Například o otázce, zda by neměly být přenosové a distribuční sítě – podobně jako dálnice, železniční síť nebo zásobování vodou – raději svěřeny veřejným orgánům, se sice nerozhoduje v Bruselu, ale lze o ní zde diskutovat. Součástí energetické politiky je stanovení jasných rámcových podmínek a regulační dohled. To znamená také ochranu spotřebitelů i zvláště zranitelných skupin společnosti.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 57.

⁽⁵⁾ Viz COM(2011) 885 final.

⁽⁶⁾ Viz TEN/578 Realizace nové politiky pro spotřebitele energie – viz s. 22 v tomto čísle Úředního věstníku.

3.8. EHSV upouští od pozitivního komentování řady správných opatření, která Komise představila, včetně jejího kritického postoje k rezervním kapacitám. Spíše by chtěl uvést několik úvah na témata, která byla podle jeho názoru ve sdělení opomenuta, případně kterým Komise nepřisuzuje dostatečný význam.

4. Zvláštní připomínky

4.1. EHSV je s Komisí zcela zajedno v tom, že je zapotřebí „zásadní transformace evropského energetického systému“. Nicméně Výbor zastává názor, že přístupy k řešení, které jsou ve sdělení představeny, neznamenají „zásadní transformaci“, ale spíše přizpůsobení nebo doplnění systému stávajícího.

4.2. EHSV by chtěl upozornit zvláště na to, že „zásadní transformace“ nemůže spočívat pouze v tom, že budou vnitrostátní systémy propojeny do evropské sítě, reformovány stávající trhy a obchodní systémy a podstatně navýšen podíl energie z obnovitelných zdrojů. Místo toho je třeba vymyslet a vybudovat zcela nový energetický systém, jehož aktéři budou mnohem různorodější a decentralizovanější. To znamená nejen posílení přenosových a distribučních sítí, ale také jejich vybavení novou, technologicky náročnou infrastrukturou. Struktury jednání, propojení a uvádění na trh této nové sítě budou zčásti zcela nové a rozmanitější. Nynější klasické zdroje energie v ní budou hrát překlenovací úlohu.

4.3. Cíle zásobování energií z bezuhlíkových zdrojů s vysokým podílem energie z regulovatelných zdrojů je možné v krátkodobém až střednědobém výhledu dosáhnout pouze tehdy, pokud

- a) budou mít všichni účastníci trhu (i noví) dostatek možností k tomu, aby se stali pružnějšími, jako jsou dostatečné kapacity ke skladování, flexibilní a spotřebitelsky vstřícné možnosti na straně poptávky a rovněž flexibilní technologie na výrobu elektrické energie (např. vysoce účinná kombinovaná výroba tepla a elektřiny);
- b) budou spotřebitelé dostatečně, včasné a korektně informováni;
- c) budou mít příležitost vlastního uvádění na trh;
- d) bude k dispozici dostatečně vybudovaná a propojená infrastruktura k distribuci elektrické energie a
- e) se potřebné investice do technologií a infrastruktury vyplatí.

To vše v současnosti neplatí.

4.4. Cenové signály a investiční pobídky

4.4.1. Komise zdůrazňuje význam cenových signálů, které a) mají spotřebitele povzbuzovat k tomu, aby hráli na energetickém trhu aktivní úlohu, a b) vytvářet pobídky pro podniky, aby investovaly do nových nízkoemisních technologií na výrobu energie. Takové cenové signály jsou důležité, protože přebudování nynějšího systému si vyžádá značné investice. V podmínkách cen na burze, které nyní činí 30 nebo 40 EUR/MWh a jsou samozřejmě zajímavé pro spotřebitele, k nimž se takto dostanou, není možné investice refinancovat, ať již jde o investice do nových kapacit na výrobu elektrické energie, nebo do technologií na skladování. Takových cen na burze lze nyní dosáhnout jen proto, že se mj. dostává na trh hodně energie z odepsaných elektráren a vyplácí se vysoké dotace na elektřinu vyrobenou z uhlí, jádra a obnovitelných zdrojů. Nynější ceny na burze tedy neodrážejí skutečnou strukturu nákladů. Ceny na energetické burze poskytují v důsledku dotací a nadměrné regulace pokřivený obraz skutečných nákladů na elektřinu. Pouze s realistickými a transparentními cenami bude dosaženo správných signálů pro nezbytné vysoké investice pro přeměnu stávajícího systému.

4.4.2. Ve sdělení Komise je příliš málo významu přisouzeno tomu, jaké dopady zvláštní struktura nákladů na energii z obnovitelných zdrojů má: v případě nulových mezních nákladů u energie z obnovitelných zdrojů a zařízení na skladování elektrické energie již nevycházejí z velkoobchodních trhů žádné pozitivní cenové signály. To má dva důsledky. Zaprvé, jestliže z velkoobchodních cen nevycházejí žádné signály ke krátkodobému přidělení elektrické energie, musí být vytvořeny jiným způsobem, tedy např. prostřednictvím dotací. Zadruhé vyžadují nulové mezní náklady zcela nové mechanismy refinancování v případě variabilních obnovitelných zdrojů energie a rovněž zařízení na skladování elektrické energie.

4.4.3. Proto je zapotřebí zcela nových přístupů při stanovování cen, aby byl vytvořen hospodářský základ pro žádoucí novou kvalitu sítě (součástí je i řízení poptávky a skladování). Jeden přístup by mohl spočívat v zaměření pozornosti na novou podobu regulovaných složek cen pro koncové spotřebitele, zejména ve vztahu k sazbě daně na elektřinu a poplatkům za používání přenosové soustavy. Je třeba prověřit nové členění financování společných nákladů v energetickém systému.

4.4.4. Aby ceny přesně odrážely všechny náklady na zásobování elektrickou energií, zasazuje se EHSV o to, aby Komise vytvořila v rámci harmonizovaného postupu v celé EU jednoznačnou transparentnost nákladů. Zjištěné a srovnatelné náklady by měly odrážet skutečné úplné náklady na výrobu elektrické energie, zásobování elektrickou energií a likvidaci odpadů. Tyto výkazy nákladů musí zahrnovat rovněž negativní vnější účinky (např. znečištění CO₂) a dotace. EHSV přitom upozorňuje na dřívější stanoviska⁽⁷⁾ a postuje a stejně jako dříve důrazně požaduje, aby Komise splnila svůj slib, že do cen internalizuje veškeré náklady (včetně externalit) od výroby až po likvidaci odpadů a že nepřipustí žádnou přímou ani nepřímou soutěž o dotace mezi různými zdroji energie.

4.4.5. Kromě odražení skutečných nákladů by měly být rámcové podmínky upraveny tak, aby ceny zohledňovaly rovněž dostupnost služby, jako je vyvarování se emisí škodlivých vůči klimatu nebo vytvoření potřebných velmi kvalitních pracovních míst. Ceny musí odrážet to, že existují období s velkou nabídkou a menší poptávkou, stejně jako naopak období s velkou poptávkou a menší nabídkou. Pouze pokud budou ceny vyjadřovat celou skutečnost o nákladech a službách a jejich snížení se budou v plném rozsahu promítat na maloobchodní úrovni, uskuteční se přizpůsobení, která Komise požaduje, jako jsou řízení poptávky, flexibilnější elektrárny a skladování.

4.4.6. EHSV souhlasí s Komisí, že je třeba odstranit regulované ceny. Je správné umožnit volnou tvorbu cen, a to jak směrem nahoru, tak směrem dolů. To ovlivňuje nutné reakce trhu a podporuje možnosti flexibility, jako jsou systém řízení poptávky a skladování elektřiny. EHSV považuje pokyny obsažené ve směrniciích EU o státní podpoře, podle nichž nelze dotace vyplácet v době záporných cen energie, za masivní zásah do trhu, který poškozuje obnovitelné zdroje energie a zvýhodňuje ekologicky škodlivé technologie s vyššími mezními náklady. Stávající dotace jsou vyvážením nedostatečně fungujících cenových signálů, zejména z důvodu chybějící internalizace vnějších nákladů. Evropská komise to může odstranit pomocí reformy pokynů o státní podpoře. EHSV očekává od Komise koncepci, která bude bojovat s příčinami negativních cen a také učiní podpory dlouhodobě zbytečnými.

4.4.7. V dokumentu Komise je vyjádřena mj. také nezbytnost lepšího obchodování s emisemi. EHSV k tomu vydal vlastní stanovisko⁽⁸⁾. Zdůrazňuje však, že i v případě přísné reformy budou v případě fosilních zdrojů energie do ceny zahrnuty jenom části externích nákladů. Mezinárodní měnový fond vyčísluje dotace na fosilní zdroje energie v EU na celkem 330 mld. USD ročně a označuje je za neúčinné, bránící inovacím, poškozující rozpočet, sociálně nespravedlivé a katastrofální z hlediska politiky v oblasti životního prostředí⁽⁹⁾.

4.4.8. Sebelepší nové uspořádání trhu nemůže vyrovnat falešné cenové signály a problémy, které tím jsou způsobeny.

4.4.9. Komise sice několikrát zdůraznila, že pro obnovitelné zdroje energie stále přetrvávají překážky, které je třeba odstranit, a že je zapotřebí regionalizované podpory obnovitelných zdrojů energie odpovídající poptávce na trhu. EHSV je stejného názoru. Předkládané sdělení však předkládá příliš málo náznaků o konkrétních představách Komise v tomto směru.

⁽⁷⁾ Mj. Úř. věst. C 226, 16.7.2014, s. 1.

⁽⁸⁾ Viz Úř. věst. C 424, 26.11.2014, s. 46.

⁽⁹⁾ Viz pracovní dokument MMF *How Large Are Global Energy Subsidies?* (Jak velké jsou celosvětové dotace na energii?) (WP/15/105), květen 2015.

4.5. Obchod s elektrickou energií

4.5.1. Název sdělení Komise zní „nové uspořádání trhu s energií“. V dokumentu se však pojednává téměř výhradně o možných změnách v oblasti elektroenergetických systémů a trhů a obchodu s elektřinou, které jsou považovány za nezbytné. V kapitole 5 se dokonce pojednává o „konzultačním sdělení Komise o uspořádání trhu s elektrickou energií“.

4.5.2. Toto zřetelné zaměření na elektroenergetickou síť a trh s elektrickou energií není dostatečné s ohledem na skutečnou a velkou výzvu, před níž stojí energetická politika Evropy. Do úvah musí být silněji zapojeno i odvětví vytápění a dopravy, zvláště když lze předpokládat, že v budoucnosti bude oproti dnešku existovat výrazně větší propojení mezi těmito třemi oblastmi, což přináší příležitosti a možnost omezit problémy (hesla: *Wind-Power to Heat, Power to Gas/Hydrogen, elektromobilita*).

4.5.3. Sbližování elektroenergetického odvětví s odvětvím vytápění a mobility je v decentralizovaně uspořádaném elektroenergetickém systému mnohem snáze uskutečnitelné než v systému centralizovaném. Odvětví vytápění a mobility jsou decentralizovaně zaměřena sama o sobě, takže mohou být pro elektroenergetické odvětví snadněji otevřena jako možnosti flexibility, pokud bude možné elektrickou energii rovněž uvádět na trh decentralizovaně a přímo. Proto je úkol transformace elektroenergetického trhu úzce spjat s rozvojem decentralizovaných možností, jak uvádět na trh elektrickou energii vyrobenou z variabilních udržitelných zdrojů, k nimž musí patřit i využívání zařízení na vytápění a mobility.

4.5.4. Pokud jde o trh s elektřinou, předkládá Komise mnoho návrhů na nové struktury ve stávajícím obchodním systému, především v obchodování na burze. Samozřejmě je žádoucí a důležitá větší různorodost ve stávajícím obchodování s energií na místní, regionální, vnitrostátní i evropské úrovni. V žádném případě však nemusí všechno probíhat prostřednictvím burz a obchodníků, tím se však Komise nezabývá.

4.5.5. Jestliže se dnes podniky, občané nebo veřejné služby rozhodnou, že budou využívat místně nebo regionálně dostupný energetický potenciál např. v podobě společně organizovaných solárních či větrných elektráren, tak by pro ně mělo být bezprostřední využívání získané energie – bez zapojení burz nebo obchodníků – a/nebo její přímé a bezproblémové uvedení na trh mnohem snadnější než doposud.

4.5.6. Stěží však najdeme nějaké návrhy, jak je třeba podpořit již rozeznatelné nové formy decentralizované podoby přímého či místního využívání nebo přímého uvádění na trh („business to business“), a stejně malá pozornost je věnována místním formám prodeje a změnám formy energie (skladování).

4.6. Tržní struktury a decentralizovaná výroba

4.6.1. Ve sdělení Komise se hovoří jednou o „integraci obnovitelných zdrojů energie do energetického systému“, pak zas o nutnosti „přizpůsobení uspořádání trhu obnovitelným zdrojům energie“, a na jiném místě o vytvoření „trhu zaměřeného na obnovitelné zdroje energie“. EHSV by rád konstatoval, že se dle jeho názoru nejedná primárně o „integraci“ obnovitelných zdrojů energie do stávajícího energetického systému, ačkoli obnovitelné zdroje energie musejí hrát dlouhodobě klíčovou úlohu.

4.6.2. Velká technická výzva nového energetického systému spočívá především v tom, že – jak by měla Komise během konzultací ještě více nastínit – se elektrická energie v budoucnosti již nebude dostávat ke spotřebitelům centrálně regulovaný, způsobem prostřednictvím velkokapacitních elektráren („shora dolů“), ale že díky mnoha decentralizovaným, částečně variabilním obnovitelným zdrojům energie vzniknou nové „výrobní a zásobovací ostrovy“, které je nutno navzájem propojit („zdola nahoru“) a v nichž bude hrát přední úlohu řízení poptávky (včetně skladování).

4.6.3. V souvislosti s novou a cílenou rozmanitostí aktérů to proto bude znamenat, že vedle zavedených obchodních (velkoobchodních) struktur bude nutné zavést i částečně zcela nové decentralizované formy uvádění na trh a systémy hospodaření s energií.

4.6.4. Díky důsledkům, které přinesly inovace jak v oblasti IT, tak výrobních technologií a již i technologií na skladování, v distribučním systému a také v technologii budov, dnes vzniká mnoho takových „výrobních a zásobovacích ostrovů“, které se před několika lety zdály nemyslitelné. Jednotlivci, podniky, spojení (jako energetická družstva) nebo obce (veřejné služby) si vytvořili řadu soběstačných nebo částečně soběstačných řešení, takže jsou mnohem méně odkázáni na tradiční (a pružnější) nabídky a obchodní toky. Je důležité si všimnout této souběžnosti technického, resp. technologického vývoje a vývoje sociálního, resp. sociologického. Oba míří stejným směrem, a sice k větší nezávislosti a k samoregulačním decentralizovaným jednotkám sítě.

4.6.5. Začíná to ve velmi malém měřítku: již nyní se vyvíjejí zcela nové struktury, jak lze vidět na příkladu fotovoltaických systémů. Ještě před zhruba 5 lety byla vlastní spotřeba fotovoltaické energie hospodářsky úplně nezajímavá a vyrobená elektřina jednoduše proudila do sítě. To se zásadně změnilo; dnes již nejsou z hospodářských důvodů zprovozněna žádná střechní fotovoltaická zařízení, která nejsou zaměřena na co největší využití elektřiny, kterou vyrobí, což již také vede ke zvýšené poptávce po skladovacích technologiích a tím k jejich vývoji. Tak nová fotovoltaická zařízení přispívají k odlehčení sítě, příp. k jejímu vyrovnávání. Ve spojení např. s předvídatelnou elektromobilitou nebo kombinováním s výrobou tepla se nyní otvírají zcela nové další decentralizované možnosti získávání a využívání energie.

4.6.6. Spotřebitelé, kteří vyrábějí a využívají vlastní proud a chtějí případné přebytky přenechávat např. spolubydlícím nebo sousedům, však nejsou klasickými „aktivními účastníky trhu“. Dokument Komise bohužel nepopisuje, jak je třeba náležitě změnit rámcové podmínky, aby bylo možné takové struktury podpořit.

4.6.7. Rovněž není dostatečně objasněno, s jakými konkrétními omezeními se obnovitelné zdroje energie stále ještě potýkají.

4.6.8. EHSV vícekrát zdůraznil, že v takových nových, decentralizovaných energetických systémech spočívají příležitosti, nejen pokud jde o postoj veřejnosti k nezbytným strukturálním změnám a potřebným investicím. I z hlediska regionálního hospodářství mohou mimo dosud známé struktury vznikat nové vyhlídky a nové možnosti vytváření přidané hodnoty. Nové technologie umožní nově propojit regionální rozvoj a energetickou politiku a výrazně zlepšit zvýšené požadavky na bezpečnost kritických infrastruktur.

4.6.9. Posílení místní produkce a přímé uvádění na trh je třeba přivítat také proto, že je tak možné omezit ztráty v elektrickém vedení. Spolková agentura pro sítě v Německu k tomu uvádí⁽¹⁰⁾: „Je jasné, že přeměna energetického systému může nejlépe uspět prostřednictvím úzké spolupráce mezi všemi zúčastněnými stranami. (...) Uvítali bychom přístupy maximalizace energetické spotřeby u zdroje. Tato skutečnost byla vždy zásadou dodávek energie, neboť zachovává síťové ztráty na minimu.“

4.6.10. Komise tedy musí při úvahách o obchodním systému vycházet ze žádoucí energetické infrastruktury, a nikoli se pokoušet uskutečnit nezbytné změny energetické infrastruktury takovým způsobem, aby byly slučitelné se stávajícím obchodním systémem.

4.6.11. Měla by však být rovněž zohledněna zkušenost z řady zemí, kde někteří účastníci trhu, jako např. strategií investoři, obsadili nejvýhodnější sektory trhu výroby energie, aby tak pouze maximalizovali svůj zisk, ale zdráhají se investovat do bezpečnosti dodávek, inovací a údržby, čímž tyto náklady přesouvají na zákazníky.

⁽¹⁰⁾ *Inteligentní sítě, inteligentní trhy – Dokument Spolkové agentury pro sítě o klíčových otázkách k aspektům měničích se energetického systému*, prosinec 2011, s. 42.

4.7. Regionální spolupráce a evropské propojení regulačních orgánů a provozovatelů sítí

4.7.1. Cíl nové evropské energetické politiky tedy nemůže spočívat v co nejvíce soběstačných, tedy od propojené soustavy odříznutých oblastí dodávek. Cílem musí být vytvořit co největší počet takových účinných a konkurenceschopných „výrobních a zásobovacích ostrovů“, jež jsou blízké spotřebitelům, a propojit je do jedné evropské soustavy. Mělo by se tak stát také v souvislosti s tím, že úkolem EU je zajištění energetické bezpečnosti, nicméně odpovědnost za vlastní poskytování služby dodávek energie nesou subjekty na obecní či regionální úrovni.

4.7.2. Pokud jsou dobře nastaveny rámcové podmínky a vysílány správné cenové signály, vzniká mnoho těchto menších jednotek v síti, které vytvářejí hospodářské optimum z vlastní výroby a spotřeby. Tyto jednotky však musí být propojeny se sousedními nebo nadřazenými sítěmi, např. aby byla k dispozici regulační kladná nebo záporná energie.

4.7.3. V rámci těchto systémů, ale i v systémech nadřazených, bude hrát ústřední úlohu řízení poptávky; EHSV chápe technologie na skladování jako její součást. Skladovací subjekty zaujmou v síti důležitou úlohu, neboť budou z technického hlediska obojím, tedy proticyklickými spotřebiteli i výrobci.

4.7.4. Při vytváření a zajišťování této rozsáhlé různorodosti hráčů a stanovování spravedlivých podmínek hospodářské soutěže a při koordinaci systémů mají důležité úkoly vnitrostátní provozovatelé sítí, vnitrostátní regulační orgány i EU. Budoucí energetické systémy totiž potřebují systém energetického řízení, který bude v rámci celé Evropy dobře koordinovaný (srovnatelně třeba se systémem letecké dopravy), bude mít přehled o stavu veškerých připojených „výrobních a zásobovacích ostrovech“ a případně bude zaznamenávat mimořádné události, k nimž dojde. To umožní v případech výpadku automaticky nebo manuálně zasáhnout, a postarat se tak o stabilitu sítě a bezpečnost.

4.7.5. Tato spolupráce může fungovat pouze s dobře vybudovanými a optimálně organizovanými přenosovými a distribučními sítěmi. Obnáší to také to, aby byly veřejné prostředky – např. z Nástroje pro propojení Evropy – především s ohledem na výše zmíněné nedostatečné investiční pobídky prostřednictvím cen více využívány na vytváření přeshraničních elektrických sítí, místo aby se soustředily například na plynovou a ropnou infrastrukturu.

4.7.6. EHSV souhlasí s Komisí v tom, že provozovatelé sítí musí být „nezávislé subjekty podporující rozvoj trhu, a tedy rozvoj tržních služeb pro spotřebitele“. Komise by měla jasněji zdůraznit, co má v úmyslu změnit, aby bylo dosaženo tohoto cíle, a blíže vymezit úlohu a úkoly provozovatelů distribučních sítí a regulačních orgánů.

V Bruselu dne 20. ledna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Realizace nové politiky pro spotřebitele energie

(COM(2015) 339 final)

(2016/C 082/04)

Zpravodaj: Lutz RIBBE

Dne 14. října 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Realizace nové politiky pro spotřebitele energie

(COM(2015) 339 final).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. ledna 2016.

Na 513. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. ledna 2016 (jednání dne 20. ledna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 209 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá analýzu Komise a důrazně podporuje její návrhy. Je nejvyšší čas, aby se spotřebitel stal ústředním bodem evropské energetické politiky a aby získal rozsáhlé možnosti aktivní účasti.

1.2. „Překážky bránící [...] ve vlastní výrobě a spotřebě“, o nichž Komise ve svém sdělení hovoří, představují problém, který je třeba naléhavě řešit, dokument však bohužel dostatečně nerozvádí, kde a jakým způsobem se tyto překážky konkrétně projevují a co přesně je třeba učinit k jejich odstranění. Komise by k těmto otázkám měla vypracovat samostatný dokument.

1.3. EHSV považuje přístup Komise, který spočívá v rozpoznání místních podmínek, v jejich rozsáhlejších zohledňování a podpoře a v zapojení místních účastníků trhu, za správný.

1.4. Otázka, jakým způsobem mají být energetické systémy uspořádány, má strategický význam. Pro vybudování nejefektivnějšího celkového systému je potřebná hospodářská soutěž, což se zdaleka netýká pouze výroby energie a jejího běžného uvádění na trh.

1.5. Ústřední význam bude mít reakce strany poptávky. Pro tento účel musí být kromě jiného nejprve vytvořeny technické podmínky i na straně spotřebitele („inteligentní měřiče“, „inteligentní sítě“), které by měly být vnímány a financovány jako součást rozvoje sítě.

1.6. Systémy reakce strany poptávky by spotřebitelům měly umožnit nejen to, aby přizpůsobili svou spotřebu energie a ušetřili tak peníze. Komise naprosto oprávněně konstatovala, že „kombinace možností decentralizované výroby a skladování s pružností na straně poptávky může spotřebitelům v ještě větší míře umožnit, aby se stali svými vlastními dodavateli a správci, pokud jde o jejich energetické potřeby (resp. jejich část), stali se výrobci i spotřebiteli a snížili své náklady na energii“⁽¹⁾ (tzv. prosumer).

1.7. Je nezbytné vytvořit nové systémy pobídek, které budou odměňovat takové formování vlastní spotřeby energie, přímých dodávek energie, jakož i skladování přebytečné energie a zajišťování vyrovnávací energie, tj. aktivní reakci strany poptávky, které bude ve prospěch systému.

⁽¹⁾ COM(2015) 339 final.

1.8. Z přínosů nového přístupu založeného na spotřebitelích vyrábějících energii, které Komise vylíčila, vyplývá, že tento přístup bude více než pouhým doplněním „centralizovaných zdrojů“. Jde o to, aby se spotřebitelé – tj. podniky, občané, komunální služby atd. – mohli nezávisle rozhodnout, zda se i prostřednictvím aktivní výroby, vlastní spotřeby energie, jejího skladování a také uvádění na trh ujmou aktivní úlohy v budoucím energetickém systému.

1.9. Komise ve svém sdělení nevymezila vlastní výrobu a spotřebu dostačujícím způsobem. Z uvedených příkladů je patrné, že „přístup založený na spotřebitelích vyrábějících energii“ vnímá příliš úzce. EHSV se domnívá, že vlastní výroba a spotřeba musí být pojímána mnohem širěji než jen jako samostatně vyrobená a spotřebovaná elektrická energie z vlastního zařízení mimo veřejnou síť.

1.10. Vznikají i jiné formy širěji chápaných komunitních struktur aktivních spotřebitelů (prozumentů), jsou jim však kladeny značné překážky. Zavedení nových obchodních modelů by posílilo spotřebitele v jeho nové, aktivní úloze a přineslo by zcela nové možnosti vytváření hodnoty. Tyto modely musí být v „nové politice pro spotřebitele elektrické energie“ bezpodmínečně zohledněny.

1.11. Rozsáhleji koncipované formy vlastní výroby a zásobování energií, které (samozřejmě za poplatek) využívají veřejných sítí, umožňují, aby i nájemníci, menší podniky či členové družstev hráli na trhu s energií aktivní a odpovědnou úlohu a aby generovali příjmy, resp. vytvářeli úspory. Úzké vymezení pojmu vlastní výroby a spotřeby je tudíž z hlediska sociální politiky nespravedlivé a z hlediska hospodářské politiky diskriminující.

1.12. Decentralizovaný energetický systém, který se Komise snaží prosadit, vyžaduje rovněž decentralizované tržní přístupy⁽²⁾. Spotřebitel by měl mít možnost svobodně si vybrat nejen distributora, ale i výrobce energie.

2. Úvod (shrnutí sdělení Komise)

2.1. Cílem rámcové strategie pro energetickou unii je vytvořit energetickou unii, „jejímž jádrem jsou občané, kteří přijmou odpovědnost za přechod na jiné zdroje energie, využívají výhod plynoucích z nových technologií v zájmu snížení svých nákladů a aktivně se podílejí na trhu, a kde je zranitelným spotřebitelům poskytována ochrana“⁽³⁾.

2.2. Odvětví energetiky v Evropě se sice v posledních letech velmi změnilo, ale spotřebitelé – tj. domácnosti, podniky a průmysl – nemohli a nemohou plně využívat výhod probíhající transformace energetiky, tj. řídit svou spotřebu a snižovat své náklady, a to mimo jiné z těchto důvodů:

- nedostatečná transparentnost v oblasti nákladů, spotřeby a nabídky produktů,
- rostoucí podíl síťových poplatků, daní, a zejména dalších poplatků na konečném účtu za elektřinu,
- nedostatečná konkurence na mnoha maloobchodních trzích, chybějící odměna za aktivní účast a obtíže při změně dodavatele,
- nedostatečně rozvinuté trhy s energetickými službami pro domácnosti a v oblasti reakce strany poptávky,
- překážky bránící ve vlastní výrobě a spotřebě,
- nerovný přístup k informacím a vysoké překážky vstupu na trh pro nové konkurenty, což zpomaluje přijímání dostupných vyspělých technologií a postupů, jako jsou inteligentní měření, inteligentní spotřebiče, distribuované zdroje energie a zlepšování energetické účinnosti.

2.3. Nové uspořádání trhu s elektřinou⁽⁴⁾, využívání nových technologií, jakož i nové a inovativní společnosti poskytující energetické služby by měly všem spotřebitelům umožnit, aby se plně zapojili do transformace energetiky, a lépe tak řídili svou spotřebu energie s cílem dosáhnout energeticky účinných řešení, a tím ušetřili peníze a celkově snížili spotřebu energie.

⁽²⁾ Viz TEN/577 Zahájení veřejné konzultace o novém uspořádání trhu s energií – viz strana 13 v tomto čísle Úředního věstníku.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, s. 2.

⁽⁴⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

2.4. Současně se musí změnit také úloha spotřebitele: musí mít nejen schopnost lépe a pružněji reagovat na nabídku energie a energetických služeb a využívat ji, ale také možnost ujmout se aktivní úlohy výrobce energie.

2.5. Komise zmiňuje „tři pilíře strategie“, kterou tvoří

a) možnost spotřebitelů jednat,

b) technické inovace v oblasti „inteligentních domácností a sítí“, a to se

c) zvláštním důrazem na správu a ochranu údajů,

a která má být prováděna na základě desetibodového akčního plánu.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV jednoznačně vítá analýzu Komise a důrazně podporuje předložené návrhy. Je nejvyšší čas, aby se spotřebitel stal ústředním bodem evropské energetické politiky a energetických politik členských států, neboť významný pokrok v naplňování některých cílů, které lemují cestu k udržitelnému zajištění dodávek energie, při němž jsou účinně využívány zdroje, může být akceptován a dosažen pouze tehdy, budou-li mít spotřebitelé ze všech sociálních skupin rozsáhlou možnost aktivně a odpovědně jednat v zájmu hlavních cílů energetické politiky a politiky v oblasti životního prostředí.

3.2. EHSV konstatuje, že strukturální a strategický význam spotřebitelů je v energetickém systému celé řady členských států z důvodu nedostatečného regulačního rámce značně omezený. Tento rámec odráží to, že na politické úrovni zatím není dostatečně docenována aktivní úloha spotřebitelů. V této souvislosti představují návrhy vhodnou cestu, jak dosáhnout stanovených cílů (mimo jiné omezení spotřeby energie díky větší energetické účinnosti a úsporám energie, přechod na čisté zdroje ve výrobě energie, lepší přizpůsobování spotřeby nabídce, jež bude v budoucnu výrazněji kolísat, odlehčení a zefektivnění sítě prostřednictvím reakce strany poptávky a větší rozmanitost subjektů) způsobem, jenž bude vůči spotřebiteli transparentní a nákladově efektivní.

3.3. Má-li být spotřebitelům přiznáno více práv a poskytnuto více možností, musí si být současně také vědomi skutečnosti, že i oni musí nést odpovědnost a akceptovat potřebu přizpůsobovat se. Pro mnohé je to něco nového.

3.4. Tuto odpovědnost nelze nikomu vnutit, všechny zúčastněné strany (včetně politických představitelů) se jí musí naučit a osvojit si ji. Z toho důvodu je naléhavě nutné posílit účast spotřebitelů na rozhodnutích přijímaných v oblasti energetiky, na investicích do zařízení pro výrobu energie, energetických sítí (včetně aplikací inteligentních sítí) a skladovacích zařízení, jakož i účast na jejich řízení.

3.5. Ceny energie pro koncové uživatele musí být jednak dostupné (problematika konkurenceschopnosti, ale i energetické chudoby), jednak spravedlivé (ve smyslu spravedlivého rozdělení zátěže i prospěchu). Ceny energie a energetické technologie v minulosti často zvýhodňovaly subjekty, které měly k dispozici zvláštní poznatky a odborné znalosti, dovednosti a finanční a technické prostředky a měly možnost je využívat. Systém, který neusiluje o odstranění této nerovnováhy, podrývá důvěru znevýhodněných spotřebitelů v trh.

3.6. EHSV souhlasí s Komisí, že energetickou chudobu – která představuje stále větší sociální problém – lze nejlépe řešit přímo prostřednictvím sociálních politik. Nicméně je důležité, aby nová politika pro spotřebitele energie rovněž usilovala o odstranění nerovnováhy a nespravedlnosti na trhu.

3.7. Ve sdělení se oprávněně velmi jasně konstatuje, že kromě přístupu k informacím je v podstatě hlavním faktorem určujícím rozhodování spotřebitelů konečná cena (brutto). I když mezi obyvatelstvem panuje podstatně větší informovanost o problematice zmírňování změny klimatu, jakož i kladný postoj k obnovitelným zdrojům energie, je to především cena, jež rozhoduje o tom, zda bude docházet k úsporám energie, zda budou prováděna opatření v oblasti energetické účinnosti a zda budou využívány environmentálně udržitelné zdroje energie. Je nezbytné zajistit, aby především zranitelní spotřebitelé nebyli bez ochrany vystaveni mimořádným nárůstům cen energií, nýbrž aby byly zavedeny (technické) mechanismy, které jim téměř automaticky poskytnou požadované přínosy.

3.8. Vznikl nový trend, a sice takový, že spotřebitelé poptávají nejen regionální zemědělské výrobky, ale také „regionální elektrickou energii“ ze zařízení pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů. Téměř všude brání regulační režim tomu, aby mohla být tato zvýšená poptávka uspokojena nabídkou energetických podniků – především pak takových, které spotřebitelům umožňují přímo ovlivňovat podnikatelská rozhodnutí, jako jsou občanské energetické společnosti nebo určité komunální podniky.

3.9. Tato skutečnost je neuspokojivá ze dvou důvodů. Zaprvé není zajištěn efektivní tržní výsledek, neboť nejsou uspokojovány preference spotřebitelů ani jejich potřeby. Zadruhé regionální nabídka zelené elektřiny zvyšuje vnímání hodnoty energie obecně a motivuje spotřebitele energie k dalším úsporám energie a krokům v oblasti energetické účinnosti a k využívání možností flexibility k vyrovnávání výkyvů ve výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.

3.10. EHSV považuje přístup Komise, který spočívá v rozpoznávání místních podmínek, v jejich rozsáhlejší zohledňování a podpoře a v intenzivním zapojení místních účastníků trhu, za důležitý, mimo jiné proto, aby bylo možné stanovit skutečnou cenu v místě spotřeby energie, a nikoli v místě její výroby.

3.11. Otázka, jakým způsobem jsou energetické systémy budovány, má strategický význam. Pro vybudování nejefektivnějšího celkového systému je potřebná hospodářská soutěž, což se zdaleka netýká pouze výroby energie a jejího běžného uvádění na trh. Jednostranná rozhodnutí o určitých konfiguracích trhu či systému, k nimž přistupují jednotlivé členské státy, bývají tudíž unáhlená. Především je třeba překonat oddělené posuzování výroby energie na straně jedné a jejího uvádění na trh na straně druhé a stejně tak i odvětvové dělení na elektřinu, teplo a dopravu.

3.12. Energetické systémy musí být hodnoceny podle toho, do jaké míry vyhovují těmto požadavkům. V případě tepla a dopravy – na rozdíl od elektřiny – byli spotřebitelé do příslušných regionálních procesů vždy důrazněji zapojeni. Pokroku v naplňování cílů energetické politiky a politiky v oblasti životního prostředí bude možné lépe dosáhnout tehdy, bude-li zde ochota zajistit při konfiguraci energetických systémů začlenění a zapojení spotřebitelů, jakož i konvergenci odvětví elektřiny, tepla a dopravy. V této souvislosti je převaha decentralizovaných energetických systémů zřejmá. EHSV v tomto ohledu poukazuje také na své stanovisko k tématu uspořádání trhu s energií⁽⁵⁾.

3.13. Je nezbytné věnovat velkou pozornost snadné obsluze nových systémů, které musí být jednoduché a transparentní a nesmí klást na spotřebitele příliš velké nároky. Technické prostředky k tomuto účelu jsou k dispozici.

3.14. Nejprve je ale nezbytné vytvořit v Evropě jednotný rámec, který umožní začlenit do ceny energie v plném rozsahu veškeré náklady spojené s výrobou energie, včetně externích nákladů. Tato skutečnost vyžaduje bezvýhradné uvádění skutečných nákladů⁽⁶⁾, spotřebitelé musí být s to snadno a spolehlivě interpretovat konečné spotřebitelské ceny. Nesprávné cenové signály, které jsou důsledkem přímých či nepřímých dotací na určité zdroje energie, nelze napravit žádnou, byť transparentní, pružnou a otevřenou, regulací trhu.

⁽⁵⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

⁽⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

4. Pilíř č. 1: Možnost spotřebitelů jednat

4.1. Obecné připomínky

4.1.1. Úloha spotřebitele v odvětví energetiky by v následujících letech mohla doznat zásadních změn, pokud k tomu bude politická vůle. Je tudíž zcela přirozené, že Komise tomuto odvětví věnovala ve svém sdělení největší prostor. Nejedná se totiž pouze o technické aspekty či otázky obchodního práva, nýbrž o rozhodující strukturální změny, které vyústí v demokratičtější energetické procesy.

4.1.2. Aby spotřebitelé mohli na vlastní odpovědnost lépe řídit svou spotřebu, musí k tomu mít kromě lepších informací nejprve technické a hospodářské **předpoklady**. V případech, kdy dosud není nebo nemůže být zjišťována (a tudíž ani účtována) individuální spotřeba, musí být co nejrychleji sjednána náprava. Při nutné instalaci nových měřících přístrojů je třeba volit rovnou „inteligentní měřiče“.

4.1.3. Podle Komise je třeba rychle zlepšit informace o spotřebě, což také znamená, že oněch přibližně 28 % spotřebitelů, kteří po roce 2020 pravděpodobně ještě nebudou mít přístup k „inteligentním měřičům“, musí získat právo takový přístup na vyžádání obdržet. Hospodářské předpoklady existují pouze tehdy, pokud případné úspory zůstávají v plném rozsahu u koncového uživatele a nejsou opět vyrovnávány novými paušály.

4.1.4. V zájmu rychlého zavedení inteligentních měřičů musí být tento krok pro spotřebitele nákladově neutrální. Náklady na jejich instalaci je třeba započítat do síťových nákladů. Pro výrobce musí být vytvořeny jednotné a přísné rámce v oblasti ochrany údajů a komunikačních protokolů.

4.1.5. Nákladová neutralita je však pouze jedním důležitým a nezbytným kritériem pro akceptaci „inteligentních měřičů“ ze strany spotřebitelů. Kromě toho musí panovat značná důvěra v provozovatele sítí a v dodavatele a distributory elektřiny, kteří shromažďují a vyhodnocují údaje. Čím více jsou spotřebitelé od těchto podniků vzdáleni, tím hůře se tato důvěra vytváří. Podle EHSV je naprosto jasné, že při tom musí být spotřebitelům zajištěna maximální úroveň ochrany údajů, což mimo jiné znamená, že musí mít plný přístup k veškerým údajům.

4.1.6. Spotřebitelům se již dnes nabízí několik možností, jak si na stávajících trzích vyhledat výhodnější nabídky. Myšlenka Komise, že „*změna dodavatele musí být jednoduchá po technické stránce, rychlá a spolehlivá*“, by měla být v Evropě, která byla vytvořena za účelem podpory volného pohybu zboží, samozřejmostí. Zrušení poplatků a pokut za změnu dodavatele tudíž není záležitostí, kterou „*lze zvážit*“⁽⁷⁾, nýbrž která musí být uskutečněna!

4.1.7. Možnost volby dodavatele a sjednání smluvních podmínek je základním prvkem tržní soutěže. V tomto ohledu slouží jako ukazatel četnost změny dodavatele. Ke změně dodavatele dochází častěji, v mnoha členských státech jsou však tyto případy velice zřídka⁽⁸⁾. Může za to nedostatečná informovanost spotřebitelů a existence dalších překážek na trhu.

4.1.8. I když je změna dodavatele pro spotřebitele důležitým nástrojem, nelze fungování hospodářské soutěže soudit pouze podle četnosti změny dodavatele a podle cen. Již nyní hraje při volbě dodavatele rostoucí úlohu spokojenost zákazníka, vazba na místní prostředí a společenská angažovanost místních subjektů, jakož i přítomnost zástupců dodavatele v daném místě. Spotřebitelé se stále více zajímají nejen o to, jakým způsobem je elektřina vyráběna, ale také o to, kde a kým. Proto je důležité, aby si spotřebitelé mohli svobodně vybírat nejen distributora elektrické energie, ale také jejího výrobce.

4.1.9. Bude tedy existovat **soutěž, co se týče cen a kvality**. Jsou-li síťové a výrobní náklady transparentní, může být elektřina vyráběná s nepatrně vyššími výrobními náklady, ale nižšími náklady na přepravu v konečném součtu opět výhodnější. To však vyžaduje, aby byly ceny ve složce týkající se síťových nákladů určovány podle vzdálenosti a aby bylo možné přímo a nezávisle uvádět na trh za rovných soutěžních podmínek vlastní elektřinu pocházející z obnovitelných zdrojů energie.

⁽⁷⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽⁸⁾ Viz ACER/CEER: *Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2013* (Výroční zpráva o výsledcích monitorování vnitřního trhu s elektřinou a se zemním plynem za rok 2013), říjen 2014, s. 69.

4.1.10. Výbor souhlasí s Komisí v tom, že cíl v oblasti sociální, strukturální a regionální politiky nemůže být dosaženo prostřednictvím státem řízených/regulovaných cen energie.

4.1.11. Za naprosto zásadní považuje EHSV konstatování týkající se „reakce strany poptávky“, „vlastní výroby a spotřeby“ a „zvýšování míry účasti spotřebitelů pomocí zprostředkování a kolektivních systémů“, neboť se zde nabízejí zcela nové možnosti vývoje.

4.2. Reakce strany poptávky

4.2.1. Úspěchy již zavedených systémů reakce strany poptávky, které Komise ve svém sdělení popsala a jichž bylo dosaženo mimo jiné na základě dynamické tvorby cen (ve smlouvách o dodávkách elektřiny) a flexibilních automatizovaných systémů reakce strany poptávky, působivě dokládají konstatování, že „energetická účinnost a reakce strany poptávky často představují lepší možnost, jak dosáhnout rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou, než výstavba více elektráren či elektrických vedení nebo jejich udržování v provozu“⁽⁹⁾.

4.2.2. Aktivní zapojení koncových uživatelů lze ale zajistit pouze tehdy, pokud přínosy pružných sazeb vyrovnají v přiměřené lhůtě případné nutné investiční náklady. Cenové signály tudíž musí být skutečně odpovídající, tzn. že pokud je na trhu vysoká nabídka elektřiny a malá poptávka (například během větrného či slunečného počasí), resp. vysoká poptávka a malá nabídka, musí se tato skutečnost projevit v konečných spotřebitelských cenách, které jsou na výběr.

4.2.3. Spotřebitelé musí být o cenových signálech informováni – pokud možno automatizovaně –, aby je mohli využívat. Pro tento účel je nezbytné, aby byly systémy co nejvíce samoregulační. V opačné případě by z nich měli prospěch pouze technicky zdatní zákazníci. Rozhodnutí, do jaké míry se bude spotřebitel na těchto trzích podílet, musí být ponecháno na něm.

4.2.4. Lze očekávat, že „noví, aktivní spotřebitelé“ se budou systémů reakce strany poptávky účastnit o to intenzivněji, čím více budou sami přímo zapojeni do přijímání rozhodnutí o opatřeních v oblasti infrastruktury a čím více se budou podílet na investicích do výrobních zařízení, sítí a skladovacích zařízení a na jejich řízení. Z toho důvodu mají na trhu s elektřinou značný význam všechny formy účasti občanů a občanské energie, resp. jiné komunitní systémy založené na výrobě energie spotřebiteli. Komise však tyto souvislosti ve svém sdělení dostatečně nerozvedla.

4.3. Vlastní výroba a spotřeba energie – spotřebitelé vyrábějící energii v budoucí energetice

4.3.1. Spotřebitelé by mohli přizpůsobovat prostřednictvím systémů reakce strany poptávky nejen svou spotřebu energie. Komise oprávněně konstatovala, že „kombinace možností decentralizované výroby a skladování s pružností na straně poptávky může spotřebitelům v ještě větší míře umožnit, aby se stali svými vlastními dodavateli a správci, pokud jde o jejich energetické potřeby (resp. jejich část), stali se výrobci i spotřebiteli a snížili své náklady na energii“⁽¹⁰⁾.

4.3.2. Toho však bude možné dosáhnout pouze tehdy, budou-li k dispozici skutečně nové koncepce trhu zohledňující stanovené cíle a nebude-li pouze vyvíjena snaha přetransformovat stávající systém tak, aby do něj mohly být začleněny nové zdroje energie⁽¹¹⁾.

4.3.3. Je nezbytné vytvořit nové systémy pobídek, které budou odměňovat takové formování vlastní spotřeby energie, přímých dodávek energie, jakož i skladování přebytečné energie a zajišťování vyrovnávací energie, které bude ve prospěch systému. To však vyžaduje, aby byla nejen nově vymezena kritéria prospěšnosti pro systém, ale také nová vize toho, jak by ve stále decentralizovanější energetice mohl vypadat „energetický systém budoucnosti“. V každém případě však není přijatelné setrvávat u tradiční podoby systému, jež pochází z doby, kdy konvenční jaderné a uhelné elektrárny trvale kryly základní zatížení.

⁽⁹⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽¹⁰⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽¹¹⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

4.3.4. Komise ve svém sdělení uvádí další přínosy decentralizované výroby energie z obnovitelných zdrojů, mimo jiné také možnost snížit ztráty v síti a její přetížení, a v dlouhodobém horizontu tak i náklady na síť. EHSV zastává stejný názor, ale tyto přínosy nejsou v členských státech dosud dostatečně uznávány ani zohledňovány.

4.3.5. Z přínosů tohoto nového přístupu, které byly podrobně popsány v pracovním dokumentu ⁽¹²⁾, který je ke sdělení připojen, vyplývá, že „přístup založený na spotřebitelích vyrábějících energii“ bude více než „pouhým“ užitečným doplněním „centralizovaných zdrojů“. Jde o to, aby se spotřebitelé mohli nezávisle rozhodnout, zda se prostřednictvím vlastní výroby a spotřeby energie, jejího skladování a také uvádění na trh ujmou aktivní úlohy v budoucím energetickém systému.

4.3.6. Komise však ve svém sdělení nevymezila vlastní výrobu a spotřebu dostačujícím způsobem. Z příkladů ⁽¹³⁾ uvedených v pracovním dokumentu připojeném ke sdělení je naopak patrné, že vlastní výrobu a spotřebu vnímá příliš úzce. Podle EHSV je třeba je pojímat širěji než jen jako elektřinu vyrobenou pomocí vlastního zařízení nezávislého na měřicím přístroji, tedy například jako elektřinu z fotovoltaických panelů na střeše domu, tj. elektřinu vyrobenou bez použití veřejné sítě či přenosu v této síti. Je nezbytné přestat rozlišovat osoby na provozovatele zařízení a konečné spotřebitele, jak se doposud činí, neboť to pokrývá pouze určitou formu soběstačnosti.

4.3.7. Vznikají i širěji chápané komunitní systémy založené na tomto přístupu, v současnosti jim však jsou ještě kladeny značné překážky. Patří sem například i obchodní model, kdy energetická družstva dodávají elektřinu přímo svým členům nebo kdy občanské energetické společnosti dodávají elektřinu spotřebitelům v bezprostředním okolí, aniž by vstupovaly na burzu či využívaly služeb distributorů. Zavedení takových modelů by spotřebitele v jeho nové, aktivní úloze významně posílilo a přineslo by zcela nové obchodní modely, které musí být v „nové politice pro spotřebitele elektrické energie“ zohledněny.

4.3.8. Pojem vlastní výroby a spotřeby je důležité rozšířit také proto, že dosavadní restriktivní výklad (rozlišování osob na provozovatele zařízení a konečné spotřebitele) je zaměřen pouze na zvláštní skupinu „aktivních spotřebitelů“. Vlastní výrobu a spotřebu totiž takto může realizovat pouze část spotřebitelů, kteří mají dostatečný objem finančních prostředků na investice do zařízení, a především dostatečný prostor k jejich instalaci (například v budovách nebo na střeších). Prakticky vyloučení by byli například nájemníci, stejný problém vzniká i u průmyslových spotřebitelů, zejména u menších zemědělských podniků nebo podniků bez vlastních velkých pozemků.

4.3.9. Rozsáhle koncipované formy vlastní výroby a zásobování energií, které (samozřejmě za poplatek) využívají veřejných sítí, představují oproti tomu modely, díky nimž mohou i nájemníci, menší podniky či členové družstev atd. hrát na trhu s energií aktivní a odpovědnou úlohu jakožto spotřebitelé a výrobci energie v jedné osobě a generovat příjmy, resp. vytvářet úspory. Úzké vymezení pojmu vlastní výroby a spotřeby je tudíž z hlediska sociální politiky nespravedlivé a z hlediska hospodářské politiky diskriminující.

4.4. Účast spotřebitelů pomocí zprostředkování a kolektivních systémů

4.4.1. Komise hovoří také o tom, že „v řadě členských států se stále častěji objevují kolektivní systémy a komunitní iniciativy. Stále více spotřebitelů se zapojuje do kolektivních systémů vlastní výroby a spolupráce, aby lépe řídili svou spotřebu energie. Výsledkem této inovace **pocházející od** spotřebitelů jsou rovněž inovace určené pro spotřebitele a nástup nových obchodních modelů. Objevují se společnosti poskytující energetické služby, agregátoři, makléři, společnosti pro zpracování údajů, další zprostředkovatelé a často i spotřebitelské organizace, kteří spotřebitelům pomáhají dosáhnout výhodnějších podmínek a řeší za ně administrativu a složité hledání. Tím se zároveň otvírají nové příležitosti pro místní komunity a orgány, jejichž regionální a místní energetické iniciativy mohou na místní úrovni zajistit cennou vazbu mezi osobami s rozhodovací pravomocí, občany a inovátory“ ⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ SWD(2015) 141 final ze dne 15. července 2015.

⁽¹³⁾ Viz poznámka pod čarou 12.

⁽¹⁴⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

4.4.2. Ze studie týkající se „občanské energie“⁽¹⁵⁾, již EHSV vypracoval, vyplývá, že existuje ještě celá řada dalších přínosů (např. zajištění souhlasu s výstavbou nových zařízení, možnosti regionálního hospodářského rozvoje, financování investic). EHSV ve všech navštívených členských státech zjistil, že občanská společnost je velmi ochotná aktivně podporovat příslušné soukromé či komunitní modely nebo je sama realizovat. K jejich uskutečnění však často nedochází, a to kvůli právním předpisům, byrokratickým překážkám či dalším formám vědomé či nevědomé diskriminace.

4.4.3. Například občané, kteří společně provozují občanskou větrnou turbínu, často nemohou vlastní elektřinu přímo odebrat a využívat, ale musejí ji přes distributory uvádět na trh a následně ji odkupovat. Taková situace není tím, co si EHSV představuje pod pojmem „aktivní účast na trhu“.

4.4.4. V úvodu svého sdělení Komise uvádí, že „překážky bránící [...] ve vlastní výrobě a spotřebě“ představují problém, který je třeba řešit, bohužel však dostatečně nerozvádí, kde a jakým způsobem se tyto překážky konkrétně projevují a co je třeba učinit k jejich odstranění. Zkušenosti z řady členských států ukazují, že vnitrostátní regulační orgány často v podstatě brání vlastní výrobě a spotřebě, soběstačnosti či přímým dodávkám energie v širším smyslu nebo je přinejmenším hospodářskými či byrokratickými opatřeními komplikují. Jako příklad lze uvést Španělsko či Německo. Výbor proto Komisi žádá, aby vypracovala samostatný dokument, jenž by vycházel z pracovního dokumentu⁽¹⁶⁾ připojeného ke sdělení a který by popisoval úmyslná i neúmyslná znevýhodnění, jimž přístupy založené na spotřebitelích vyrábějících energii čelí, stávající byrokratické překážky a způsob, jak by měly být existující formy diskriminace odstraněny, a aby tento dokument zahrnula do konzultačního procesu.

V rámci toho musí Komise rovněž sebekriticky posoudit, zda jsou její vlastní předpisy v oblasti státní podpory slučitelné s výroky uvedenými v tomto sdělení. Již dnes musíme konstatovat, že význam vlastní spotřeby, soběstačnosti a přímých dodávek energie není v Pokynech pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky⁽¹⁷⁾ dostatečně zohledněn.

4.4.5. V rámci diskuse o úloze zprostředkovatelů by se mělo hovořit také o nezávislosti na velkých distributorech. Za účelem zajištění této nezávislosti by bylo vhodné vést další diskuse o obchodních modelech zprostředkovatelů a tom, kdo jsou jejich zadavatelé.

5. Pilíř č. 2: „Uvádění inteligentních domácností a sítí do praxe“

5.1. Nový energetický systém se vytváří směrem zdola nahoru. Připojená zařízení se stanou inteligentními domácnostmi, jež se stanou budovami, které se zase stanou aktivní součástí sítě. „Inteligentní domácnosti“ jsou takřka základem nového energetického systému a představují rovněž místo, kde se noví, aktivní spotřebitelé učí a získávají zkušenosti. Je nutné lépe informovat o řadě možností, které již jsou k dispozici.

6. Pilíř č. 3: „Zvláštní důraz na správu a ochranu údajů“

6.1. Základem a předpokladem pro rychlé zavádění moderních komunikačních systémů, které budou použitelné i v budoucnu, jsou jednotné a spolehlivé směrnice o ochraně údajů. Zde je nutné stanovit:

- Jaké údaje musejí být vůbec pro optimální provoz nutně zaznamenávány?
- Jakým způsobem musejí být údaje kódovány?
- Kde a jak dlouho budou ukládány?
- Kdo může nařídit jejich vymazání?

6.2. EHSV považuje za naprosto nezbytné, aby spotřebitel byl a i nadále zůstal majitelem svých údajů a aby nad nimi měl plnou kontrolu a měl k nim neomezený přístup, díky čemuž bude moci tyto údaje ověřovat, opravovat, odstraňovat a v případě změny dodavatele převádět.

V Bruselu dne 20. ledna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ EHSV: *Nová budoucnost pro energetiku: Studie EHSV o úloze občanské společnosti v provádění směrnice EU o energii z obnovitelných zdrojů* (EESC-2014-04780-00-04-TCĐ-TRA-CS).

⁽¹⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 12.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 200, 28.6.2014, s. 1.

ISSN 1977-0863 (elektronické vydání)
ISSN 1725-5163 (papírové vydání)

Úřad pro publikace Evropské unie
2985 Lucemburk
LUXEMBURSKO

CS